

Doma in po svetu

— PREGLED NAJVAŽNEJŠIH DOGODKOV —

V Kolumbiji nadaljujejo boj zoper trgovce z mamili — Bushova vlada pripravljena sodelovati toliko, kolikor hoče Kolumbija

WASHINGTON, D.C. — Včeraj se je pravosodni tajnik v Bushovi vladi Richard Thornburgh sestel z Monico de Greiff, komaj 32 let staro ministrico za pravosodje kolumbijske vlade. De Greiffova je v ZDA skupaj z delegacijo visokih kolumbijskih uradnikov z namenom, da se pogovarja z ameriškimi oblastmi glede boja zoper mednarodne mreže trgovcev z mamili, ki jo zadnji teden vodi Kolumbija. Bushova vlada je pripravljena v tem boju sodelovati in je že obljubila Kolumbiji več kot 65 milijonov dolarjev pomoči. Thornburgh in de Greiff sta tudi govorila o ameriški pripravljenosti soditi vodilnim trgovcem z mamili v sodiščih v ZDA, ako jih je pripravljena Kolumbija izročati.

Kolumbijski ukrepi zoper trgovce z mamili so se pričeli po atentatu na vodilnem predsedniškem kandidatu, ki je bil obljubil predodločen boj zoper trgovanje z mamili. Aretiranih ali začasno priprtih je bilo več kot 11.000 oseb, med njimi pa le manjše število vodilnih trgovcev in njihovih sodelavcev, zaplenjene so pa bile nepremičnine v vrednosti več milijonov dolarjev, kolumbijske oblasti so tudi našli veliko dokumentov s podatki o delovanju mamilskih trgovskih mrež in sezname policistov, politikov in drugih ljudi, ki od trgovcev z mamili prejema podkupnine.

Trgovci z mamili so napovedali neusmiljeno vojno zoper vse, ki sodelujejo z oblastmi. Samo v zadnjih dneh so bile nastavljene bombe v dvanajstih bankah v mestu Medellinu, središču trgovskih mrež. Sama pravosodna ministrica de Greiffova in njen 3-letni sin sta v veliki nevarnosti in so krožile govorice, da bo celo zaprosila za politično zatočišče v ZDA. De Greiffova je namreč osma oseba, ki je služila kot pravosodni minister v Kolumbiji v zadnjih treh letih. Eden njenih prednikov je postal žrtev od trgovcev z mamili naročenih atentatorjev, drugi so odstopili zaradi groženj, da jim bo doletela ista usoda. Nekdanji ameriški veleposlanik v Kolumbiji Lewis Tambs, ki je pozneje postal eden od akterjev v tim. Iran-kontras aferi, ko je služil kot veleposlanik v Hondurasu, je svoje mesto v Bogoti zapustil, ko so trgovci z mamili grozili, da bodo njega in družino ubili kot maščevanje za njegovo takratno odločno zavzemanje za ukrepe zoper njih delovanje. V Kolumbiji je bilo od teh trgovcev, ki razpolagajo z ogromnim bogastvom, ubitih več kot 50 sodnikov, med njimi več kot polovico kolumbijskega vrhovnega sodišča.

Kolumbijski predsednik Virgilio Barco, ki se je odločil za ukrepe zoper trgovce z mamili, je dejal, da bo Kolumbija vztrajala, po televiziji je pa apeliral direktno na ameriško prebivalstvo in še posebej na ujalce mamil. Prosil je, da bi v ZDA ukrepali odločneje zoper uporabo mamil, kajti če bi ne bilo v ZDA tolikšnega povpraševanja po mamilih, bi bil problem za take države, kot je Kolumbija, veliko manjši. Čeprav imajo trgovci z mamili svoje mreže povsod po svetu, so ZDA daleč največje tržišče. Kot pa kaže, boj zoper uporabo mamil v ZDA dosti ne napreduje, kajti je cena kokaina nižja danes kot je bila pred leti, ameriški pravosodni sistem je pa skoro paraliziran zaradi obila procesov zoper trgovce in ujalce mamil, zapori so pa povsod po ZDA zasedeni do zadnjega kotička in čez.

Moskovsko vodstvo kaže pripravljenost za odločnejše ukrepanje zoper nacionalistična gibanja v baltiških in drugih republikah

MOSKVA, ZSSR — V zadnjem tednu je postalo jasno, da se je najvišje sovjetsko vodstvo pričelo odločneje reagirati nad nagle rastočim valom nacionalizma v baltiških in drugih manjših sovjetskih republikah, češ da ta nacionalistična gibanja sedaj ogrožajo stabilnost in celo obstoj Sovjetske zveze kot take. Nacionalisti v baltiških republikah se igrajo z usodo lastnih narodov, je pomenljivo pisal partijski dnevnik Pravda. Včeraj je partijski vodja v Litvi Algirdas Brazauskas povedal štirim vodilnim članom ljudskega gibanja Sajudis, da je govoril po telefonu pretekli petek in nedelja z Mihailom Gorbačovom. Sovjetski voditelj je baje rekel, da so bile reforme in druge pobude v Litvi in drugih dveh baltiških republikah nekaj pozitivnega in podpore vredne, da pa baltiški nacionalisti zadnji čas gredo predaleč.

The baltiške republike je najbolj sporno njihova prisilna priključitev Sovjetski zvezi leta 1940 na podlagi vsaj v ZSSR do nedavnega tajnega sporazuma med Hitlerjem in Stalinom. Baltiške republike trdijo, da je bila njih priključitev nezakonita in da imajo baltiške države pravico do suverenosti in celo do odcepitve iz ZSSR, čeprav za takšno odcepitev javno ne agitirajo. Komisija litvijskega parlamenta je celo ugotovila, da je bila priključitev l. 1940 »mednarodni zločin«, kar je pa predsedstvo parlamenta zavrnilo. Litva naj čaka na izid dela vse-sovjetske komisije, ki to zadevo pod okriljem osrednjega sovjetskega parlamenta preučuje.

V zadnjem tednu se je zganila teritorialno majhna jugozahodna republika Moldavija, kjer živi 4,2 milijona ljudi. Moldavija je tudi prišla pod sovjetsko kontrolo v začetni fazi druge svetovne vojne in sicer s tem, da jo je bila prisiljena izročiti takratna Romunija. Tako kot v baltiških republikah, so nacionalisti v Moldaviji ogorčeni nad priseljevanjem Rusov in Ukrajincev, ki prevladujejo predvsem v mestih in ob črnomorski obali. Tako je moldavijski parlament pripravil zakonski osnutek, ki določa prednost moldavišine v republiki. Takoj so se dvignili Rusi in Ukrajinci, ki trdijo — podobno kot v baltiških republikah —, da jih predlagani zakon zapostavlja in krati njihove pravice kot državljanov Sovjetske zveze. Tako so Rusi in Ukrajinci pričeli štrajkati, Moldavci so pa reagirali z masovno demonstracijo v glavnem mestu Kišinevu. Ne-Moldavci predstavljajo 36% prebivalstva v republiki.

Znaki kažejo, da so nacionalistična gibanja že dosegla skoro največ, kar jim sovjetske razmere dopuščajo. Z lastnim nacionalizmom so namreč povzročili reakcijo s strani Rusov in Ukrajincev in drugih večjih narodnosti. Gre za proces, ki ne more dolgo več napredovati brez nevarnosti, da bi razne republike res ne zahtevale ali odcepitve ali ustanovitve nekakšne konfederacije. Poleg tega so vključene v sklopu nacionalističnih gibanj tudi zahteve po večji demokratičnosti, kot je osrednje vodstvo SZ z Gorbačovom vred pripravljeno odobriti. Po vsem tem je skoro samo še vprašanje časa, predno pride do usodnega preobrata v eno ali drugo smer, namreč nazaj proti stalinizmu in centralizmu, ali naprej do radikalno večjo obliko demokratične ureditve.

Prizadevanja republik za večjo samostojnost napram Moskvi bistveno niso drugačna kot so želje Slovenije v SFRJ.

Iz Clevelanda in okolice

35-letnica KRES-a—

Vse vstopnice za večerjo, ki bo servirana pred nastopom folklorne skupine KRES to nedeljo, so razprodane, na razpolago so vstopnice za balkon (po \$5) samo za nastop, ki se bo pričel po večerji, torej ob 6.30 zvečer. (Večerjo bodo servirali ob 4. pop.). Za vstopnice za nastop lahko kličete 481-5621, naprodaj bodo tudi pri blagajni. **Sv. maša:** KRES bo začela s svojim praznovanjem 35-letnice obstoja to nedeljo z zahvalno sv. mašo ob 10.30 pri Sv. Vidu. Vabljeni so člani, bivši člani in prijatelji Kresa, da se te daritve udeležijo.

Fantje na vasi vabijo—

Letni koncert Fantov na vasi bo v soboto, 9. sept., zvečer ob sedmih. Vstopnice so po \$6, zanje pokličite enega sledečih: Mark Jakomin (289-2559), Janez Sršen (946-9607), ali Tomaž Slak (881-1725). Po koncertu zabava in ples, igra Alpski sekstet.

Slov. pisarna sporoča—

Sedaj je skrajni čas za poravnavo naročnine za Koledar 1990 in zbirko knjig Družbe sv. Mohorja v Celovcu za prihodnje leto. Cena je \$29. Zopet imajo na zalogi nekaj knjig in sicer N. Tolstoy, »The Minister and the Massacres«. Cena \$27. Dr. Ciril Žebot, »Neminljiva Slovenija«, vez. \$30, broš. \$27. Pri naročilih po pošti dodajte za vsako knjigo \$1.50 za poštnino. Naročila sprejema Slovenska pisarna, 6304 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103, tel. (216) 881-9617.

Novi grobovi

Pauline V. Mohorcic

Umrla je 63 let stara Pauline V. Mohorcic, rojena Rudar, vdova po Johnu F., mati Mary Erne, Jamesa, Barbare Geissbuhler, Michaela in Johna (pok.), sestra Charlesa, Thomasa ter že pok. Georgea in Michaela, 11-krat stara mati. Pogreb bo iz Zak zavoda, 6016 St. Clair Ave., v četrtek, 31. avgusta, v cerkev sv. Vida dop. ob 9.30 in od tam na pokopališče Vernih duš. Na mrtvaškem odru bo nocoj od 7. do 9. ter jutri, v sredo, od 2. do 4. pop. in od 7. do 9. zv.

Mary Korosec

V nedeljo, 27. avgusta, je umrla Mary Korosec, rojena Verhovsck, mati Jamesa in Roberta, 3-krat stara mati in 2-krat prastara mati. Pogreb bo iz Brickmanovega zavoda na 21900 Euclid Ave. v četrtek, 31. avg., v cerkev sv. Križa dop. ob 10. in od tam na pokopališče Vernih duš. Na mrtvaškem odru bo jutri, v sredo, pop. od 2. do 4. in zv. od 7. do 9.

Skupno sv. obhajilo—

Oltarno društvo sv. Vida ima skupno sv. obhajilo to nedeljo, 3. sept., ob 8. uri zjutraj. Članice so vabljene na sestanek ob 1.30 v družabni sobi, da se pogovarjajo o kosilu, ki bo 17. septembra. Zato se naprošene, da se važnega sestanka udeležijo v čim večjem številu.

Krofi—

Oltarno društvo sv. Vida bo imelo prodajo krofov to soboto, 2. sept. Prodaja se bo pričela ob 8. zjutraj v družabni sobi avditorija. Pridite!

Zahvaljuje se—

Po prestali težki operaciji se je po petih tednih vrnila domov ga. Ana Hozjan z E. 162 St. Lepo se zahvaljuje župniku za obiske, prijateljem pa za darila, molitve, kartice in dobre želje. Sedaj okreva na domu.

Poravnava naročnin—

Iz naše pisarne sporočajo, da iščejo dobrotnika, ki bi nadaljeval poravnavo letalske pošte za naš list za misijonarja g. Rozmana v Zambiji. Letalska poštnina znaša \$87 letno, poravnava jo je sedaj pok. dr. John Nielsen. MZA plačuje navadno naročnino za g. Rozmana. Dalje, naš list prejema v Parizu č.g. Nace Čretnik, za naročnino \$45 pa sta plačali dve osebi vsaka po \$22.50. Sedaj je ena teh odstopila in v pisarni želijo dobrotnika, ki bi prevzel poravnavo \$22.50 za obe tedenski številki AD za naslednje leto. Oglasite se v pisarni ali pa pokličite 431-0628.

Nadaljevanje v petek—

Prejšnji petek je bilo obljubljeno, da bomo danes končali s člankom p. Fortunata Zormana o njegovem delovanju na Gorenjskem proti koncu zadnje vojne. Zadnji del članka bomo objavili ta petek.

Kampanja bo umazana—

Sodeč po dosedanjih izjavah županskih kandidatov, bo kampanja precej osebna in s tem tudi umazana. Primarne volitve so nestranske, torej gresta na redne volitve novembra samo tista dva, ki bosta dobila največ glasov. Eden teh bo gotovo George Forbes, med seboj se bodo pa kosali beli kandidatje Hagan, Bonanno in Perk. Zadnji je prenetil javnost, ko je priznal, da je v zadnjih treh letih skupaj zaslužil manj kot 25 tisoč dolarjev, to kljub temu, da je odvetnik po poklicu.

VREME

Soparno danes z verjetnostjo dežja. Najvišja temperatura bo okoli 85° F. Jutri deloma do pretežno sončno z najvišjo temperaturo okoli 81° F.

AMERIŠKA DOMOVINA

6117 St. Clair Ave. - 431-0628 - Cleveland, OH 44103

AMERIŠKA DOMOVINA (USPS 012400)

James V. Debevec - Publisher, English editor
Dr. Rudolph M. Susel - Slovenian Editor

Ameriška Domovina Permanent Scroll of Distinguished Persons:
Rt. Rev. Msgr. Louis B. Baznik, Mike and Irma Telich, Frank J. Lausche
American Home Slovenian of the Year 1987: Paul Košir

NAROČNINA:

Združene države:

\$36 na leto; \$21 za 6 mesecev; \$18 za 3 mesece

Kanada:

\$45 na leto; \$30 za 6 mesecev; \$20 za 3 mesece

Dežele izven ZDA in Kanade:

\$48 na leto; za petkovo izdajo \$28

Petkova AD (letna): ZDA: \$21; Kanada: \$25;

Dežele izven ZDA in Kanade: \$28

SUBSCRIPTION RATES

United States:

\$36.00 - year; \$21.00 - 6 mos.; \$18.00 - 3 mos.

Canada:

\$45.00 - year; \$30.00 - 6 mos.; \$20.00 - 3 mos.

Foreign:

\$48.00 per year; \$28 per year Fridays only

Fridays: U.S.: - \$21.00 - year; Canada: \$25.00 - year

Second Class Postage Paid at Cleveland, Ohio

POSTMASTER: Send address change to American Home

6117 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103

Published Tuesday & Friday except 1st 2 weeks in July & the week after Christmas

No. 63 Tuesday, August 29, 1989

Andrej Rot

Buenos Aires, Argentina

Vrata se odpirajo!?

Predavanje na Kulturnem večeru SKA o obisku v Sloveniji
II. del

V razgovor so potem segli najprej Egiptčan Abdel El Taurilla, ki je govoril o eksilu Palestincev; polemično mu je odgovorila Izraelka Shin Shiebra, ki je poudarila popolno svobodo izražanja v Izraelu; k razpravi je pristopil Madžar Gá Czordás, Boris Pahor in Andrej Capuder. Pahor je govoril o eksilu Slovencev na Tržaškem oziroma na Primorskem, k osnovni temi pa se je vrnil Andrej Capuder, ki je omenil, da je emigracija v Argentini v teku let svoj »deficit transformirala v kulturno vrednost«, takšna preoblikovanja, namreč ustvarjanja kulturnih vrednosti, pa je pravzaprav opravilo kulturnikov.

Prva okrogla miza pravzaprav ni izzvala veliko govornikov.

Ob koncu dopoldanskega zasedanja je Miloš Mikeln navzoče obvestil, da je v torek na Bledu zasedal mirovni komitej, eno izmed treh delovnih teles mednarodnega PEN (pisateljski, prevajalski in mirovni), obravnaval pa je »jezik vojne in miru« in skušal razkriti manipulativni jezikovni zaslon, za katerega je moderno vojaštvo skrilo svojo dejavnost. Mikeln je tudi sporočil, da bi se zasedanja mirovnega komiteja moral udeležiti tudi Janez Janša s posebnim referatom (Janša je od lažni član slovenskega PEN), ki pa je v zaporu. Komitej je nato napisal protestno pismo in ga poslal slovenskim pravosodnim organom. Alenka Puhar je navzoče obvestila o celotni zadevi Janša, udeleženci pa so nato podpisali izjavo, ki jo je pred kratkim sprejel kongres mednarodnega PEN v Maastrichtu na Nizozemskem, v njem pa se med drugim zahteva, da oblasti Janšo izpustijo iz zaporu. Podpisali smo tudi zasebno pismo, ki so mu ga poslali v zapor. Ob koncu je Drago Jančar prebral telegram iz Zagreba, v katerem je govor o nelegalni sodbi in zaporu dr. Marka Veselice.

Popoldne je predaval Mestan, eksilant, pregnanec leta 1968 iz Češkoslovaške. Dejal je, da eksilantske literature nihče ne maha — ne režimi, zaradi katerih je nastala, ne pisatelji, ki jo pišejo, in ne bralec, ker je težko dostopna. Eksilantska literatura je tako stara kot književnost sama in odkar vladajo despoti in režimi, ki hočejo »pridno« književnost. V dobi verskih vojn je Evropa prvič doživela večji val eksilantske literature, ki vse do danes nepretrgoma teče. Mestan je razlikoval med samizdatsko, eksilantsko in uradno literaturo.

Temo tretje okrogle mize je nakazal Branko Hofman. Govoril je o politiki in literaturi na vzhodu in rekel, da je literatura že po svojem bistvu dejanje z bolj ali manj jasno politično razsežnostjo. Osnovno razmerje med literaturo in politiko da je konfliktno, ker ima literatura pravico kritike, ker z moralnimi merili vrednoti in tudi razvrednoti politični prag-

(dalje na str. 3)

PLESALCI IN PLESALKE »KRESA« VAS PRIČAKUJEJO 3. SEPTEMBRA

»Kres« proslavlja svojo 35-letnico

CLEVELAND, O. - V tem listu je bil 4. avgusta 1989 približen daljši članek, ki podrobno opisuje, kako je bilo ustanovljeno mladinsko društvo »Kres«. Ustanovitev mladinskega društva Kresa spada v prva leta prihajanja povojnih slovenskih beguncev v Ameriko oziroma v Cleveland. To je bil čas, ko je bila zagnanost za društveno življenje silno živahna, saj so novonaseljenci hoteli obnoviti v Ameriki vsestransko kulturno udejstvovanje, kakršnega so bili navajeni v domovini. V začetku imenovano mladinsko društvo Kres se je kar samo po sebi spremenilo v folklorno skupino, saj so Kresovci že po nekaj mesecih nastopali na prireditvah s simboličnimi točkami in narodnimi plesi.

Po navedenih podatkih je bilo takrat imenovano mladinsko društvo Kres ustanovljeno 15. novembra 1954. Malo je še društev, katerih ustanovitev sega nazaj v tista prva leta prihajanja v Ameriko, ki so še danes aktivna. Ostal je še samo Kres in pevski zbor Korotan, tudi Štajerci so se začeli organizirati že leta 1952 in Štajerski klub še obstoja. Vse drugo je postopoma potihnilo in prenehalo.

Folklorna skupina Kres je torej dočakala svojo 35-letnico ustanovitve z zelo razgibano aktivnostjo v tej dobi svojega obstanka. Dejansko je še sedaj »mladinsko« društvo, saj se je že več generacij zvrstilo in menjalo v teh letih. Prve članice in člani, ki so takrat še brhko nastopali na Kresovih na-

stopih, so danes že stare mame ali stari očetje. Prav ti še redno prihajajo na Kresove prireditve, saj jih z ganotjem spominjajo na mlada leta.

Proslavljanje Kresove 35-letnice delovanja bo to nedeljo, 3. septembra, v Slovenskem narodnem domu na St. Clairju. Prireditve se bo že pričela ob 4. uri popoldne, ko bodo začeli servirati večerjo gostom pri rezerviranih omizjih. Program pa se bo pričel ob 6.30 ali pol sedmih zvečer. Na sporedu bodo folklorni plesi, med njimi plesi iz posameznih pokrajin. Poleg fantov in deklet bosta nastopili tudi otroški skupini. Vseh nastopajočih bo blizu sedemdeset. Plesalci upajo, da bodo občinstvo z nekaterimi točkami prijetno presenetili. Drugi del sporeda bo izpolnila šegava upodobitev življenja na kmetiji.

Po sporedu bo za zabavo in ples igral orkester Toneta Klepca. Vstopnice za večerjo že popolnoma razprodane. So pa še na voljo vstopnice samo za nastop. Te so po \$5. Za rezervacijo teh slednjih, lahko še kličete tel. 581-5621, bodo pa naprodaj pred nastopom pri blagajni.

Kot nas Kresovci zagotavljajo, bo program zelo pester. Vsak, ki je imel s tem kaj opraviti, dobro ve, kako težko je leto za letom pripravljati folklorni program, da se preveč ne ponavlja in koliko truda je navaditi otroke za skupen nastop. Otrokom občinstvo kar rado spregleda, če se jim kaj pomeša, a pri odraslih pa pazijo na preciznost vsakega giba. Dolge mesece so se v poletni vročini morali pripravljati. Kar so se naučili, nam bodo predstavili ob svojem nastopu. Vsak Kresov nastop nam predstavlja Slovenijo z ljudskimi plesi iz različnih slovenskih pokrajin in tipičnimi nošami v teh pokrajinah.

Ko folklorna skupina Kres proslavlja svojo 35-letnico, zasluzi v polni meri, da njih sedanje in pretekla vodstva, ki so v teh letih ohranjala pri naši mladini slovensko zavest, podpremo s svojim obiskom. Saj njih trud ne more biti z denarjem poplačan, a priznanje je za sedanje in preteklo članstvo javna nagrada za 35-letno delovanje.

Jože Melaher

Vinska trgatav na Slovenski pristavi

CLEVELAND, O. — Poleg velikega števila pesmi in poezij, ki pojejo in opevajo trto, vino in vinogradništvo in kar je z njimi v zvezi, poleg starodavnega prava vinskih goric zapisanega v »Gorskih bukvah«, imamo Slovenci tudi stare običaje in praznovanja. Trdemu vinogradniškemu delu sledi veselje vinske trgatve ob času, ko dozori grozdje. Ob času dozorenja vina pa sledi martinovanje.

Ker leži Slovenska pristava v tistem delu naše države, kjer se goji in raste trta, je povzem razumljivo, da Slovenska pristava že od svoje ustanovitve prireja vsako leto vinsko trgatav. Vinska trgatav pade v sredo meseca septembra in je tako tudi zadnja prireditve ob koncu poletne sezone, to se pravi zadnja prireditve na prostem. Potem se vse prireditve umaknejo v dvorane.

Na prvih vinskih trgatvah na Slovenski pristavi smo videli poskuse vpeljati stare običaje vinskih trgatav v domovini. Iz različnih vzrokov in zaradi različnih izgovorov so ti poskusi v nekaj letih zamrli in s tem so vinske trgatve izgubile nekaj in morda marsikaj od svoje privlačnosti.

Za letošnjo vinsko trgatav na Slovenski pristavi, ki bo v nedeljo popoldan, 17. septembra, pa je odbor Slovenske pristave naprošil dramatsko društvo Lilijo, da s svojo igralsko družino, s svojimi igralskimi in oderskimi izkušnjami in znanjem pripravi in izvede starodavne običaje v zvezi z vinsko trgatvijo na Slovenskem. Lilija je prošnjo sprejela in se že nekaj časa pripravlja na ta dogodek.

Tako bo letošnja vinska trgatav na Slovenski pristavi resničen dogodek, res nekaj posebnega. Ne bo na voljo samo jedača, pijača in ples, temveč tudi priložnost videti, sodelovati in se veseliti in nasmejati ob starih običajih in navadah. Trgatav bo torej tudi nekaj gledališča.

Za veselo razpoloženje in ples bodo igrali Veseli Slovenci, ki nas s svojo glasbo razveseljujejo že več kot petindvajset let in jih še vedno radi poslušamo in plešemo ob njih zvokih.

Letošnja vinska trgatav na Slovenski pristavi v nedeljo popoldan, 17. septembra, se bo pričela ob dveh popoldan s parado, ki je ne smete zamuditi, kakor tudi ne trgatve. Sicer Vam bo res žal!

Pristavski odbor lepo naproša gospodinje za pecivo.

M.R.

Ivan Koren

Celovski Zvon

Partija, zveze, nakar še SZDL

»Revolucija je v nevarnosti, toda midva bova ostala!«

To so besede polkovnika Abloputa v Witkiewitzevi drami »Oni«. Oni so »neznani«, strašljivi, oboroženi... In delajo, kar hočejo! In vsi se jih bojijo!

Nova družbena gibanja

Potem, ko so bili »oni« kakih štirideset let tisti, ki so delali, kar so hoteli, se je začelo zapletati, naprej z znamenitim »slovenskim sindromom«, ki je koreninil v krškem mladinskem kongresu. Kakor strela z jasnega je treščilo: mladinci zahtevajo možnost civilnega služenja vojaščine zaradi ugovora vesti: »rušenje JLA!« je planila armada. Zahtevati to, kar vse civilizirane države že zdavnaj poznajo kot nekaj najbolj samoumevnega, je pri nas, v tim. samoupravni socialistični družbeni ureditvi, »napad na JLA«.

Zatem so se začela pojavljati še druga gibanja, poimenovana s skupnim imenom »alternativna«: od mirovnikov, ekologov, do raznih duhovnih gibanj. Slovenska politika je bila zbegana, ne toliko zato, ker bi korenito nasprotovala »alternativi«, ampak predvsem zaradi besnih reakcij drugod po Jugoslaviji.

Svojevrstna alternativa je vse bolj postajala tudi uradna slovenska mladinska organizacija, saj je predlagala ukinitve Titove štafete, legalizacijo

stavk itd. In tako je po Jugoslaviji pričel strašiti »slovenski sindrom«.

V ta čas je sovpadalo tudi izjavljanje Kučanove in zatem še zvezne partije, da misli sestopiti z oblasti in da imajo razna družbena gibanja znotraj SZDL vse možnosti delovanja. To, da so aktiviste teh gibanj vznemirjali s policijskimi hišnimi preiskavami, partije ni pretirano motilo, saj še ni sestopila z oblasti in še ni mogla vzpostaviti popolnega nadzora nad pravno državo (...)

Zveza razuma proti brezumju

Na lanskem plenumu kulturnih delavcev je dr. Dimitrij Rupel predlagal ustanovitev nekakšne »demokratske zveze razuma«. Ker pa je »kmečka pamet« navadno prodornejša od razumarske, se je najprej ustanovila Slovenska kmečka zveza in Zveza slovenske kmečke mladine kot odgovor nesposobni politiki, ki neuspešno vodi celotno gospodarstvo in ki je nad kmeti, že vse od vojne sem, izvajala genocid. Kmet je bil sinonim za razrednega sovražnika: med revolucijo mu je bilo treba iz hleva odpeljati tudi zadnje živinče kot davek revoluciji. In po vojni ga je bilo treba onemogočiti, da ne bi postal »kulak«.

Predsednik Slovenske kmečke zveze Ivan Oman, ki obvlada tudi precejšnjo mero nacionalne patetike, je znal kmečko ljudstvo tako razgibati, da je danes kmečka zveza ob partiji najštevilčnejša »stranka« v Sloveniji. Seveda se je njena ustanovitev zgodila s pristankom SZDL in pod njenim okriljem. In čeprav so ustanovitev nove zveze drugod po Jugoslaviji napadali, je Smoletova SZDL izjavila, da je to v skladu z ustavo.

Vzporedno z uveljavljanjem kmečke zveze je vse bolj dozevala Ruplova zamisel o ustanovitvi demokratske zveze razuma. Ker pa so pri rojevanju te stranke sodelovali demokratsko usmerjeni Slovenci vseh prepričanj, je nazadnje obveljalo, da bi bilo modro, če bi tisto oznako o »razumu« izpustili, ker je le preveč elitistična, in tako je nastala Slovenska demokratska zveza, ki je za svoj ustanovni zbor najela kar veliko dvorano Cankarjevega doma. Govorniki, ki so tam nastopali, so predvsem govorili, da je namen Slovenske demokratske zveze vzpostaviti parlamentarni sistem. Dr. Boštjan Župančič je na primer dejal, da je sodelovanje znotraj SZDL nenormalno, ker naj bi v SZDL delovali tudi liberalci, socialni demokrati, krščanski socialisti... in bi tako SZDL bila nekakšna velika koalicija, kakršne pa nastajajo samo v vojni; v normalnih razmerah nikoli niso vse stranke naenkrat na oblasti. Zato se je Župančič zavzel za parlament, ki bi posredoval med dr-

žavo in civilno družbo, vendar bi bilo za tako ureditev treba spremeniti ustavo, ustavna komisija, ki je ustavo spreminjala, pa ni upravičila zaupanja Slovencev. Težava socializma ni le v pomanjkanju gospodarske, ampak tudi politične konkurence. Tone Peršak je na istem zborovanju poudaril, da mora postati posameznik temeljni subjekt družbene ureditve in ne narobe.

Slovenska demokratska zveza se torej šele zavzema za nastanek razmer, v katerih bi parlamentarna ureditev sploh bila mogoča. Njen program je sicer zelo podoben predvojnemu programu liberalcev in je tudi vse premalo konkreten. Znano dejstvo je, da je bil program predvojnih liberalcev orientiran zelo jugoslovansko.

Potem je prišlo do ustanovitve Slovensko socialno demokratske zveze, ki je že med pripravami na ustanovitev doživela nekaj bridkih razočaranj. Predvsem je vprašanje, če je voditelj »stranke« France Tomšič tudi zares najprimernejša osebnost za vodenje take organizacije. Socialni demokrati so kategorično izjavljali, da oni zanesljivo ne pojdejo pod okrilje SZDL, ker želijo delovati avtonomno, in vendar jih je nekaj uradnikov ljubljanske policije prisililo, da so sprejeli patronat SZDL, ker bi sicer po oblastni interpretaciji zakonov sploh ne mogli prijaviti (in še manj imeti) svojega ustanovnega zbora. Težava socialnih demokratov je v tem, da je njihov program pravzaprav še bolj nejasen kakor program demokratske zveze. Prav grdo pa so jih »potegnili« nemški socialni demokrati, ki so svojo neudeležbo na ustanovnem zboru »obrazilili« s tem, da ne mislijo sodelovati s slovenskimi socialnimi demokrati, ker da imajo dobre odnose z jugoslovansko vladajočo partijo (!).

Ne kot zveza, temveč le kot gibanje, se je zatem ustanovilo še Krščansko socialno gibanje, ki je v glavnem nastalo iz somišljenikov Društva 2000, njegov voditelj pa je postal Peter Kovačič Peršin. Omenjeno gibanje pa nima pretirane podpore v krščanskem ljudstvu, a tudi ne v cerkveni hierarhiji. Vseeno pa je treba dodati, da se gibanje v zadnjem času krepi, da v številnih krajih ustanovljajo njegove podružnice, in da je iz začetnih neopaznih in nevsiljivih nastopov v slovenski politični javnosti, ki pa so bili le posledica preiskovanja političnega utripa, končno postalo kar precej enakopraven partner že prej nastalim zvezam. Končno je treba resno računati tudi z njimi, saj sodelujeta v gibanju tudi ugledna oporečnika Viktor Blažič in Franc Miklavčič, ki sta že preizkusila standarde zaporov v Sloveniji.

V novejšem času je nastala tudi Ekološka zveza Slovenije, kot potomka nekdanjega ekološkega gibanja. Ekologija je pač tisto zanemarjeno področje našega bivanja, ki je pred njim še zahtevna prihodnost,

Vrata se odpirajo!?

(nadaljevanje s str. 2)

matizem. Vso zadevo pa sta zagonetila še pojma Vzhod in Zahod, ki sta ideološki in politični otrok hladne vojne. Literatura nad vsem tem stoji kot inkarnacija vesti in zato je stalno v konfliktu z oblastjo, ki v spopadih z njo uporablja podkupovanje in silo.

V bistvu je ta odnos na vzhodu enak temu zahodu, kajti kjer ne diktirajo literatom policaji in komisariji za kulturo, pa to delajo managerji in alkimisti literarnih nagrad.

Po Mestanovem predavanju so spregovorili Alenka Puhar, Poljak Nikolaj Melanowicz, Izraelka Shiebra in Madžar Csordás. Csordás je govoril, da na Madžarskem objavljajo nekdanjo prepovedano literaturo ter da je na Madžarskem 20.000 beguncev iz Romunije.

Ivan Klima je opisal položaj v Češkoslovaški, da se je od avgusta 1968 še poslabšal, da je emigriralo še veliko ljudi oziroma komur je uspelo, kajti pisatelji, duhovniki in filozofi ne smejo v eksil.

Spregovorili so še Francoz Malamoud, Bask Sastre in drugi. Izmed vseh pa naj na poseben način poudarim nastop Alenke Puhar:

Tako nekako je povedala: Govorila bom o neverjetno nečloveškem vidiku v moji deželi, o tem, kar se danes dogaja. Maja 1945 — takoj po osvoboditvi so začeli veliko čisto med dovoljenim in nedovoljenim. Čistke so bile opravljene po nenavadnih kriterijih. Izločeni so bili avtorji nemškega in italijanskega porekla. Tudi druge avtorje zaradi vsebine njihovih del. Seznam, ki bo zanimiv samo za Slovence. Vsi emigrantje in tisti, ki so prekršili kulturni molk: Vinko Beličič, Tine Debeljak, Jože Dular, Balantič, Kociper, Lovrenčič, Severin Šali, Krivec. Nasklop zadeva tuje pisatelje: François Mauriac, Aldous Huxley, Sigmund Freud, Benedetto Croce, Winston Churchill, Fedor Dostojevski (roman Besi), Virginia Woolf, André Gide.

Jugoslovanska vlada je prepovedala uvoz tuje literature — je nadaljevala Puharjeva. Ta isti zakon trdi, da je uvoz svoboden, potem pa razlaga, zakaj ni. Kdo gre v D-fond, v direktorjev fond na NUKu? Delo vojnega zločinca, vse osebe, ki so emigrirale, krive ali ne, njihovi otroci in vsi, ki sodelujejo s sovražno emigracijo. Ter vse periodike, ki izidejo v tujini. In končno vsi izobčenci, ki sicer živijo v domovini, a so za domovino prepovedani, npr. Djilas.

In še: Slovestvo, ki pride v knjižnice po privatnih kanalih, celo po pošti, ni v javnih katalogih. Knjižnice so restriktivne do teh, ki si želijo prebirati to literaturo. To je treba brati v zaprtem prostoru, na voljo samo znanstvenikom, če imajo priporočilo direktorja raziskovalne ustanove. Vsem drugim je prepovedano.

Puharjeva zaključuje: Jugoslovanski PEN klubi še niso do sedaj nič naredili za to.

K blejskemu srečanju bi bilo treba dodati še uradni sprejem v vili Bled. Pri vhodu je obiskovalce pozdravljala Dušan Sinigoj, predsednik Izvršnega sveta skupščine SRS. Kot anekdoto naj omenim, da se je uradni sprejem skoraj ponesrečil, kajti prišlo je do ušes vladnih organizatorjev, da Pen klub misli bojkotirati sprejem; torej da bi predsednik Sinigoj zaman čakal pisatelje, ki bi iz protesta ne prišli na sestanek.

Ne kot anekdoto, ampak kot resnično možnost pa naj omenim uraden obisk slovenskih skupnosti in politične emigracije v Argentini od visokega slovenskega političnega predstavnika.

Literarni sklep blejskega srečanja pa je bil večer poezije na blejskem gradu. Tudi tu je bil namen organizatorjev, da se slišijo različni jeziki in zlasti beseda drugih dežel. Tako smo slišali 14 različnih jezikov, večina pesmi pa je bila prevedena. (nadaljevanje in konec prihodnji torek)

Povzeto iz Svob. Slov., 3. avg. 1989

V blag spomin

Petnajste obletnice smrti naše drage soproge, matere in stare matere

Jennie Primc

ki je preminula 20. avg. 1974

Tvoj duh še vedno z nami biva, čeprav Te tih grob pokriva. A nam življenja težke dni, spomin na Tebe še vedri.

Nič več ni nekdanje sreče, ko si skrbela za nas ljubečel! Iz srčnih naših bolečin, nam vzdihla živ spomin.

V srcih nosimo ljubeče glas, spomin in pogled Tvoj, dokler nit življenje steče. In vsi pridemo za Teboj.

Žalujejoči:

Joseph — mož
Donna — hčer

Ronald — sin in žena Sally
vnuki in ostalo sorodstvo

vendar pa sedanje vodstvo ekologov v svojem vabilu na ustanovni zbor piše takole: »Sonce sreče za nas in naše otroke, pomenita zdravje in kvaliteta življenja...« — pesniški jezik sam na sebi ne bo nikogar naredil za bolj zavzetega varstvenika narave... Ob omenjeni ustanovitvi Ekološke zveze pa je še treba povedati, da med samimi ekologi niso razčiščene nekatere temeljne premise vedenja. Te dni namreč ponovno ustanovljajo neko dodatno ekološko zvezo, katere ustanovni zbor je bil v Murski Soboti. Tako zdaj ni več jasno, kdo je kdo pri ekologi. S takim nastopanjem ekologi sami mečejo slabo luč na vso paleto slovenske opozi-

cije.

Morebiti sem v tem bežnem pregledu kakšno na novo ustanovljeno »stranko« celo prezrl, morda se bo pred izidom revije pojavila še kakšna nova, toda karkoli se bo na tem področju še zgodilo, in jasno je, da se še marsikaj bo, tu ni mogoče zaobiti drugih sil, ki danes v Sloveniji pomenijo alternativno partiji, ki se ne more prav znajti pri svojem »sestopanju z oblasti«.

Ob tem, da moram v jugoslovanskem okviru omeniti še Gibanje za jugoslovansko demokratsko pobudo, pa v Sloveniji ne moremo mimo Odpora za varstvo človekovih pra-

(dalje na str. 4)

Iz Telexove »Tribune«...

Pomlad narodov po socialistično

(Ta članek izpod peresa novinarja časopisa »Borbe« Mirka Mlakarja na zelo zanimiv način obravnava pojav nacionalizma v vzhodnoevropskem in sovjetskem prostoru. Ur.

Ali je po blaznosti tako imenovanega razrednega sovraštva, ki ga stigmatizira Gulag, zdaj na vrsti blaznost nacionalnega sovraštva? To vprašanje se vse češče zastavlja zaradi mednarodnih pretresov v Kitajski, Sovjetski zvezi, Romuniji, Bolgariji, Albaniji, Jugoslaviji...

Bolgarija, na primer, zbuja pozornost svetovne javnosti s svojim specifičnim prispevkom k migracijam. Od začetka junija je odšlo »na izlet« v Turčijo četrto milijona Ibrahimov in Hasanov, ki so se pred časom »prostovoljno« deklarirali kot Ivani in Aseni. Pri tej opredelitvi so jim pogosto pomagali v tilnik uperjeni revolverji. Še nihče od teh »turistov« se doslej ni vrnil v državo, kjer bi bil »Bolgar, ki ga je osmanlijska oblast prisilila, da je prevzel islamsko vero.«

Zaprte meje so dokaz, kako se je sen o »enotnem socialističnem narodu« spremenil v moro »Bolgarov muslimanske vere« (ki ji je tudi že določeno izginotje in spreminjanje, če ne v ateizem, pa vsaj v pravoslavlje). Pa tudi sama država se vse bolj spreminja v moro. Tako morajo oblasti, na primer, reševati kmetijsko proizvodnjo z mobilizacijo nekmetov. Ta »prekvalifikacija« brigad in divizij civilnih Bolgarov je le eden od stranskih proizvodov doktrine, ki jo je pred šestimi leti zgoščeno povedal Todor Živkov (dolgoletni, sedaj 78 let stari bolgarski voditelj, op. ur. AD) v intervjuju za italijansko Repubblica: »Narodi so spremenljive zgodovinske kategorije. Pojavljajo se in izginevajo. Vlada je tista, ki mora odločiti, katere nacionalnosti so prebivalci njene države.«

Vlada je najprej poskušala spremeniti zavest svojega prebivalstva in ko se ji ni posrečilo, da bi jo »vrnila narodu in veri njihovih dedov«, se slika enobarvnosti ohranja s praznjenjem vzhodne Bolgarije. Vlada pa naj zdaj odloči, kdo bo nahranil ostale prebivalce.

Tudi v Romuniji rešujejo nacionalno vprašanje z izseljevanjem. ZR Nemčija je gospodarska supersila in tako kupuje svoje sonarodnjake za najmanj 10.000 DEM po glavi. Res škoda, da ni v Romuniji

več Nemcev — potem bi Ceausescu dolg tujini odplačal gotovo mnogo prej. Ker Madžarska in Jugoslavija ne moreta odkupovati Madžarov, Srbov, Hrvatov, Slovencev... (oziroma ostanke teh narodnosti), preostaja ljudem le ilegalni beg.

Mednarodni spopadi na jugu Sovjetske zveze so na prvi pogled na stopnji etničnih, da ne rečemo plemenskih, pokolov. Prizori v Armeniji, Azerbajdžanu ali Uzbekistanu kot da so posneti v Burundiju. V teh prelivanjih krvi se Moskva predstavlja kot »pomiritelj«, stalno pošilja »modre čelade«. Vojsko so morali postaviti tudi med Abhazijce in Gruzijce. Vzrok za nad 200 mrtvih in ranjenih (in to samo v prvem naletu razvnetih strasti) so našli v poskusu, da bi v Suhumiju, glavnem mestu avtonomne Abhazije, ustanovili oddelek Tbiljskega vseučilišča. Abhazijci so to razumeli ne le kot dokaz, da so izkoriščani, ampak da jih hočejo Gruzijci tudi vtopiti v svojo kulturo. Zato zahtevajo samostojno republiko, kar Gruzijci seveda razumejo kot separatizem.

Noči napadi na vasi, v katerih živijo »tisti drugi«, evakuacije z vojaškimi transportnimi letali in podobno, vse to pravzaprav predstavlja rojevanje nove slike mednarodnih odnosov v SZ! Armenci v Armeniji se ne upirajo samo zaradi položaja Armencev v Gorskem Karabahu, to je v Azerbajdžanu, ampak so začeli govoriti tudi o odcepitvi od Sovjetske zveze. Pri tem se sklicujejo na Lenina, na njegovo načelno opredelitev o pravici narodov do samoopredelitve in odcepitve.

To, kar je bilo »ponižanim in razžaljenim narodom« ponujeno kot »revolucionarni dinamit«, se zdaj prvi trdnjavi socializma vrača kot bumerang. Zgodovina nam kaže, da je ta pravica samo teoretična. Finska je edini primer, vendar dr. Branko Horvat pripominja, da je tudi do tega primera prišlo samo zato, ker je bila vojska prešibka, da bi »uredila zadeve«.

Dvomimo, da bo v Sovjetski zvezi prišlo do uresničevanja pravice do odcepitve, pa tudi, da bodo take zahteve postale množične, še zlasti če bo uradna Moskva imela toliko državniške modrosti, da bo »periferiji« sama ponudila kar največ možnosti za notranje samoodločanje! Perestrojka je res »sprostila verige«, toda po-

dobno kot v Jugoslaviji pred 20 ali 25 leti je etatični odnos samo decentraliziran. Nacionalno »ravnatežje« v SZ, ki je doslej pomenilo, da so Rusi v gospodarskem, kulturnem, jezikovnem in vseh drugih pogledih v središču, medtem ko ostalih 145 nacij komunicira prek tega centra, se bo očitno premaknilo v smeri proti t. i. malim narodom oziroma njihovim etatizmom.

To je že vidno v baltijskih republikah (Latviji, Estoniji, Litvi), kjer zdaj dobivajo občutek ogroženosti Rusi. In tudi res so njihove sedanje pravice ogrožene, če samo pogledamo, da niti v teh treh federalnih enotah niso imeli nacionalni jeziki prednosti pred ruskim v upravi ali šolstvu. Tisti, ki so imeli donedavna omejeno pravico do javne uporabe svojega jezika v republiki, ki nosi njihove ime, skušajo zdaj s svojimi zakoni preprečiti nadaljnjo »rusifikacijo«. Pri tem jemljejo pravico glasu pripadnikom drugih narodov, ki v Estoniji niso dovolj dolgo, kršijo z zvezno ustavo zajamčeno svobodno izbiro kraja bivanja.

V SZ so vsi državljani ne glede na nacionalnost enaki pred zakonom, vendar pa so bili donedavna Rusi »bolj enakopravni«? Zdaj so v Estoniji za Estonci. Etatizem je ostal, samo spremenil je barvo in tako lahko pripadniki večinskega sovjetskega naroda, ki pa so v Estoniji vendarle manjšina, samo še stavkajo. Nočejo se pogovarjati s predstavniki Talina, ampak hočejo posredovanje Moskve. (Podobnost z določenimi dogodki v Jugoslaviji je zgodovinska).

»Razvita socialistična družba«, to nasilno osrečevanje, ki je nacionalne probleme skušalo rešiti z oblikovanjem »enotnega socialističnega naroda«, vendarle ni stopilo maloštevilnejših narodov, ki nimajo svetovno-zgodovinskega pomena. V SZ in drugih državah t. i. realsocializma dokazujejo narodi svoj moč v nasprotju s propadajočim sistemom, ki jih je poskušal zapreti v blok kolektivitete, jih stopiti s partijo in državo.

Zastavo nacionalizma prevzemajo majhni narodi, ki so bili doslej v svojem razvoju ovirani. Potem, ko se bo — ne le v Sovjetski zvezi — vzpostavilo novo nacionalno ravnovesje, bo nacionalnost izgubila svojo politično vrednost. Vprašanje je, kaj bo takrat sploh še ostalo od »socializma«. Če bodo Rusi to seveda dovolili...

Telex, 17. avg. 1989

KOLENDAR

društvenih prireditev

SEPTEMBER

3. — Folklorna skupina Kres praznuje svojo 35-letnico z večerjo in folklornim sporedom v SND na St. Clair Ave. Večerja bo servirana ob 4. pop., nastop bo ob 6.30 zv. Za ples in zabavo igra Tone Klepec orkester.
9. — Fantje na vasi prirede koncert v Slov. nar. domu na St. Clair Ave.
10. — ADZ priredi Pečenje školjk na svojem letovišču v Leroy, O.
17. — Oltarno društvo pri Sv. Vidu priredi kosilo v svetovidski dvorani.
17. — Vinska trgatev na Slovenski pristavi.

Partija, zveze, nakar še SZDL

(nadaljevanje s str. 3)

vic, ki je ob montiranem procesu pred vojaškim sodiščem odigral izredno politično vlogo v Sloveniji in Slovence politično »postavil na noge« bolj kakor vse do sedaj omenjene zveze skupaj. Prav tako pa ne smemo mimo pomembne politične angažiranosti Društva slovenskih pisateljev, ki je ob najnovejši aretaciji Janeza Janše spet začelo prirejati protestne literarne večere in je bilo soprodpisnik Majniške deklaracije na zboru v Ljubljani 8. maja, na predvečer kapitulacije sovražnikov parlamentarne demokracije, ki se ga je udeležilo vsaj dvajset tisoč ljudi.

SZDL — pokroviteljica vseh zvez

Zdaj je torej vsa tim. »pluralistična scena«, vse to slovensko »večstrankarstvo« pod okriljem SZDL, ki je postala nadomestek parlamenta in je sama seveda kljub vsem lepo zvenečim frazom pod poveljstvom partije. Vprašanje je torej, kaj so vse te »stranke« s svojo ustanovitvijo pridobile. Odgovor je zaenkrat lahko le pesimističen, kajti edini, ki je z ustanovitvijo novih zvez kaj pridobil, je vladajoča partija, ki tako daje videz demokratičnosti in po svoje vlada naprej. Tako lahko Jože Smole in Milan Kučan s polkovnikom Abloutom rečeta: »Revolucija je v nevarnosti, toda midva bova ostala!« Oni bodo, vsaj za zdaj, tako kaže, kar lepo ostali, vsi drugi pa si bodo v glavnem le domišljali, da sodelujejo pri oblasti.

C. Zvon, jun. 1989

24. — Društvo SPB Cleveland priredi romanje v Frank, Ohio.

24. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, priredi Vinsko trgatev v Triglav parku.

OKTOBER

1. — Konvencija Ohio-Mich. podružnic SZZ, v cerkvi sv. Kristine. Sv. maša ob 12., konvencija ob 3. pop.
14. — Glasbena Matica priredi koncert in nato ples v Slov. nar. domu na St. Clair Ave.
21. — Tabor DSPB Cleveland priredi svoj jesenski družabni večer v Slov. domu na Holmes Ave. Igrajo Veseli Slovenci.
22. — Slomškov krožek priredi kosilo v dvorani sv. Vida.
22. — Občni zbor Slovenske pristave.
22. — Slov. dom na E. 80 St. priredi letno pečenje školjk in stejkov. Pričetek ob 2. pop. Igra Eddie Rodic orkester.
28. — Štajerski klub priredi martinovanje v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. Igra orkester Veseli Slovenci.

NOVEMBER

11. — Belokranjski klub prireja martinovanje v Slov. nar. domu na St. Clair Ave. Igra Tone Klepec orkester.
11. — Pevski zbor Jadran priredi koncert z večerjo in plesom v SDD na Waterloo Rd. Igra Fred Kuhar orkester.

DECEMBER

1. — Slovensko ameriški kulturni svet prireja predbožično srečanje s škofom Pevcem na semenišču Borromeo.
3. — S.K.D. Triglav, Milwaukee, priredi miklavževanje.
30. — Pevski zbor Korotan poda igro »Noč božična, sveta noč« v Slov. nar. domu na St. Clair Ave.

Nasveti za vsakdanjo rabo

Jabolka laže lupimo, če jih pred tem za nekaj minut potopimo v vročo vodo.

Kakovost jedilnega olja preverimo tako, da steklenico z oljem dobro pretresemo. V dobrem olju se pri tem ne napravijo mehurčki ali celo pena.

Grdina—Cosic Pogrebni Zavod

17010 Lake Shore Blvd. 531-6300
28890 Chardon Rd. 944-8400
1053 E. 62 Street 431-2088

V družinski lasti že 86 let

Shoes and More

6125 St. Clair Ave. 431-Shoe

Back to School Sale

2 pair \$15.90 — \$8.99 1 pair

Summer Clearance

2 pair \$10.90 — \$6.50 1 pair

Kanadska Domovina

Po »*Ekonomistu*« priredil Otmar Mauser

OČIŠČUJOČE STOLETJE

TORONTO, Ont. - Če se udobno nahajate na plaži v svojem ležalnem stolu, bodite hvaležni in obsojajte le čas, v katerem ste se rodili. Pred 75 leti na tak poletni avgustov dan, so vaši stari očetje odmarširali v nekaj, za kar niso vedeli, da bo Velika Vojska; uničevanje sveta, kakršnega je ustvarilo devetnajsto stoletje. Pred 50 leti pa so vaši očetje obuli vojaške čevlje v pripravi za še večjo vojno, zaradi sproščenih demonov iz prve vojne. Ob tej dvojni obletnici iz l. 1914 in 1939 poglejte okrog sebe po počitniški plaži in si zamislite duhovno prisotnost brezštevilo nerojenih, katerim bi stari očetje in očetje lahko očetovali.

Z božjo pomočjo je zdaj slika dvajsetega stoletja precej jasna. Bilo je čudovito stoletje zaradi dognanja, kaj je človek sposoben ustvariti iz materije, ki ga obdaja. Njegovo rastočo gospodarstvo nad vidno materijo in nevidnimi silami je naravno povprečnega zemljana veliko bogatejšega, kot je bil l. 1900. Povprečni zahodni Evropejec in severni Amerikanec je vsaj petkrat bogatejši, povprečni Japonec pa morda celo petindvajsetkrat.

To je istočasno pomagalo razširjati demokracijo. Ideja demokracije, ki je bila prvotno omejena zgolj na dežele okrog severnega Atlantika, je zdaj zajela tudi vzhodno in jugovzhodno Azijo, dobila dostop v Latinsko Ameriko in se zna razširiti tudi v vzhodno Evropo. Drži, da smo pozno l. 1980 spoznali, da smo bili preveč poželjivi in brezskrbni v svoji grabežljivosti za materialnimi dobrinami. Spoznali smo, da moramo odslej naprej posvetiti več pozornosti okolju naravnega sveta. Vendar v konfrontaciji med človekom in naravo dvajseto stoletje ni bilo tako obupno.

Bolj porazni so bili odnosi med ljudmi. Dve svetovni vojni sta zahtevali okrog 70 milijonov človeških življenj; dve tiraniji — hitlerizem in stalinizem — sta v primerjavi s preteklimi stoletji te napravile »mile«. Pobijanje pa ni prenehalo l. 1945. Če bi resnično hoteli vaše počitnice zagreniti, potem poglejte, če imate dovolj prstov na roki, da v milijonih izračunate, koliko ljudi je bilo pobitih in za vse življenje pohabljenih v nenehnih vojskah v Afganistanu, Indokini, Mozambiku v Levantu in drugod. Tudi politična grozodejstva niso prenehala, ker imajo ljudje na oblasti moč, da tiste, ki je nimajo, še kar naprej tolčejo po glavi. Ko se vračate iz svojih sredozemskih počitnic, se ustavite v Bukarešti ali Pragi, če vam misel na Tienanmen trgú ne zadostuje.

Kaj je bil vzrok, da je bilo naše stoletje tako plodno, po drugi strani pa tako bestialno? »Tehnologija«, trdi večina ljudi. In imajo delno prav. Znanstveniki so nam omogočili, da pridelamo veliko več hrane in proizvajamo vseh vrst pripomočke za udobnejše življenje. Ustvarili smo robote, ki za nas opravljajo fizično delo; z neverjetno naglico prevažamo ljudi in blago iz kraja v kraj — tudi komunikacije — tako da nihče ni ostal v nevednosti, razen v nekaterih temnih kotih, kot je severna Koreja in del Afrike.

Tehnologija pa je v prav taki meri pripomogla k pomnoženju pobijanja. Ni dokazano, da je današnji človek bolj podvržen rabi nasilja nad sočlovekom, kot je bil to slučaj v preteklosti. V nekaterih primerih je ravno obratno res. V zahodni Evropi in severni Ameriki bi bilo težko l. 1989 zbrati armado za vojno, razen v skrajnem slučaju obrambe, zato smo hvaležni in lahko računamo na vrsto mladih mož, ki so si izbrali vojaštvo za svoj poklic. Vendar ko pride do nasilja, je to veliko bolj obširno in prizadene veliko več ljudi. Vojaška tehnologija je trmasto ostala mahedrava.

Ločeno od negotovih poskusov — kot npr. »vojna zvezd« (Star Wars) — način donosa smrti še vedno nadkričuje nad preprečevanjem dostave razdejanja in smrti.

Kljub temu pa tehnologija ostane del tolmačenja našega dvajsetega stoletja. To je zato, ker je tehnološko bogastvo povzročilo politični pritisk, ki lahko zmanjša nevarnost uporabe tehnologije v smrtonosne namene. V rokah svobodnih ljudi, je tehnologija storila velike čudeže, tako da sedaj celo nesvobodne dežele pod komunizmom uvidevajo, da jim bo v korist, če spremene svoja pota. Če bo leninizem odprl pokrov za širši pluralizem, vas ideološka vojska ne bo več plašila, ki je bila glavni strah zadnjih 40 let.

Temá na robu svetlobe

To vodilo je drugi vzrok za opogumljenje. Tehnologija ni edina oblikovalka dvajsetega stoletja. To stoletje je bilo tudi stoletje ideologij: od dveh političnih gibanj, ki sta vzela dva različna motiva za človeško dejavnost sta jo vsak po svoje zvil v pošastno zмотo. 20. stoletje je uničilo Hitlerjevo zmoto l. 1945. Zdaj pa je v procesu z argumentacijami prepričati svet o zmotah komunizma. Pri tem pa se mora skrbno raziskati vse ideje podedovane iz 18. stoletja; ideje, ki so posredno ali neposredno oblikovale svet, kakršnega danes poznamo.

V 18. stoletju se je namreč

človek pričel zavedati neizčrpnosti sile človeškega razuma. Pričel je verjeti, da lahko odkrije vse skrivnosti sveta, v katerem je živel, in razrešiti vse probleme, na katere je naletel. Za človeški intelekt naj bi ne bilo več mej, kar človek lahko doseže. To je bilo »razsvetljenje«, ki je vrglo obilo luči na vse strani. Od tod izhaja veliko prozorne filozofije, umsko jasne literature in najboljše glasbe. Takrat se je pričel tudi napredek znanosti, ki je pripomogla k tehnološki transformaciji 20. stoletja. Nevarnost pa je bila vidna že v samem početku. Zaupanje v samega sebe in svoje sposobnosti je pričelo polzeti v ignoranci. Človek je postal ošaben in brezskrben.

Brezskrbnost je povzročila Hitlerja, boste rekli. Dežele Evrope so v stopnjujočem napredovanju in v dobršni meri udobja šle skozi 19. stoletje, potem pa l. 1914 nenadoma padle v prepad. Pretres v l. 1914-1918 je vsem uničil samozadovoljstvo, v Nemčiji pa je vzbudil početno odklanjanje vsega, kar je razsvetljenje prineslo. Hitler je vrnil Nemčijo v čas, ko je vroča kri vodila akcije in ne zdrav razum. Vzelo je šest strahotnih let, da se je zver ukrotilo in nagnalo nazaj v brlog, a še sedaj ni popolnoma ukročena.

Ni težko spreminjati vsakdanje občutke, da smo »mi« drugačni od »njih« in brezsmiselno govoriti, da smo zdaj »mi« gospodarji. Nemci so se te bolezni že ozdravili, drugi se še niso.

S komunizmom, po drugi strani, je težava v odvisni meri samozvanega racionalizma. Marx je marsikaj pametnega povedal o industrialni revoluciji, kakor tudi veliko nespametnega, pri tem pa je podžigal ljudi, da so pričeli smatrati politiko kot znanost. Tisti, ki so razumeli znanost — tako je bilo mišljeno — vedo tudi odgovore na vsa vprašanja. To je vodilo Lenina, da je vzpostavil enopartijski sistem; ta enopartijski sistem je vodil v stalinizem in stalinizem je vodil v brežnjevizem. Vzelo je 70 let, da so celo inteligentni ljudje v komunističnem svetu spoznali, da njihov enopartijski upravni sistem ni znanost, temveč velika zmotá, storjena v temi.

In eno od zdravih moralnih napotkov, da jih ponesete s seboj s plaže v gostilno na poti v novo 21. stoletje?

Da ste popolnoma sigurni o nevarnosti, ki preti vam in drugim. Da Utopije ni; svet postopoma lahko postane vabljivejši in lepši, ne more pa nadomestiti nebes; niti z verskim vzhičenjem (teheransko časopisje, prosim, kopirajte), niti s politično aroganco (primer Beijing, Praga in Bukarešta). Ker je v svetu ostalo veliko skrivnosti neodkritih, je z

Razgibano torontsko poletje

LJUBLJANA, Slov. - Kanadsko poletje je kratko, zato je večji del slovenskih prireditelj in proslav od srede junija do konca septembra. Naši ljudje imajo namreč na deželi prístave — kar cele kolonije —, kjer so si postavili vikende, skupne domove, plavalne bazine, ponekod pa tudi cerkvice. Na teh letovišnih preživijo poletne vikende, nekateri pa tudi svoje počitnice. Takih slovenskih »farm« v okolici Toronta je več. Najmočnejša in najstarejša se imenuje Slovensko letovišče, po starosti pa ji sledijo prekmurska, primorska... Vsaka ima svojo pestro zgodovino in številne neutrudne člane, ki vsako skupnost povezujejo, spodbujajo in vodijo. Seveda je na vseh letovišnih dobrodošel slovenski duhovnik, da jim ob nedeljah oznanja božjo besedo in deli kruh življenja.

30 let Simona Gregorčiča

Posebno veselo in slovesno je bilo 25. junija na primorskem letovišču, ko so obhajali 30-letnico obstoja društva, ki se imenuje po »goriškem slavčku« Simonu Gregorčiču. Ob tej priložnosti so se na primorskem letovišču zbrali Slovenci iz vseh koncev sveta. Iz Pittsburgha v ZDA so se pripeljali kar trije avtobusi Slovencev, ki so že tretjega ali četrtega rodu. Še vedno se počutijo Slovence in so na to ponosni, čeprav nekateri ne govorijo več slovensko, razumejo pa še.

Slovesnost se je pričela z mašo, ki jo je v spremstvu štirih duhovnikov vodil Valentin Batič, župnik pri Mariji Pomagaj v Torontu, sicer pa ajdovski rojak. Pri pridigi je dr. Drago Ocvirk poudaril pomembnost narodne in verske zavesti, ter osebne angažiranja za ohranitev in rast slovenskega občestva. Simon Gregorčič nam je v tem močan zgled, saj je uspešno in plodno združeval vero in slovenstvo. Dekliški zbor Mavrica iz Bele krajine pa je med mašo prepeval.

Po okusni primorski južini je bila kulturna proslava. Vse navzoče so še posebej razveselile različne folklorne skupine z narodnimi plesi in pesmimi. Mladi plesalci, pevci in godci iz Toronta, Clevelanda in Pittsburgha — bilo jih je čez sto — so s plesi, petjem in glasbo pokazali, da jim ni odveč trud in napor, da bi se naučili kaj slovenskega. Tako postajajo te skupine, ki se zbirajo po slovenskih župnijah, središčá, kjer drugi rod prejema kulturno dediščino svojih staršev ter pogloblja svojo naro-

njimi ostal tudi premislek. Zmaga 20. stoletja pa je v tem, da se je otresel svoje sigurnosti.

dno in versko pripadnost. V zvezi s tem je župnik Batič poudaril: »Danes je neizogibno, da te vrednote predstavljamo in podajamo mladim v jeziku, ki ga govorijo. Izkušnje namreč kažejo, da se v nasprotnem primeru čutijo zastavljene in odrinjene. To pa jih seveda počasi, a vztrajno oddaljuje od žive narodne in verske skupnosti. Slovenci v Kanadi hočemo biti živa veja na slovenskem drevesu, zato je povezava z domovino nujna. Opogumlja nas »slovenska pomlad«, ki nam daje upanje v prihodnost in vero v možnost plodnega sodelovanja.«

Gnidovčeva proslava

Druga priložnost za srečanje naših rojakov je bil katoliški dan na Slovenskem letovišču. Ta dan je vsako leto posvečen določeni, aktualni verski temi: tokrat 50-letnici smrti škofa Janeza Gnidovca, ki je deloval med obema vojnama v Makedoniji in na Kosovu. Tam je povezoval, branil in podpiral vernike različnih narodnosti. Na tem obširnem področju je bilo tudi precej Slovencev, ki jih je tja naselila državna administracija. V pridigi je D. Ocvirk prikazal globoko in predano vero, ki je vseskozi navdihovala vsa škofova dejanja. Kot so Gnidovcu pomagali slovenski duhovniki, tako tudi sedaj slovenska Cerkev nadaljuje to poslanstvo med Slovenci.

Po maši sta V. Čekuta in F. Slobodnik predstavila Gnidovčevo življenje v znamenju njegovega škofovskega gesla: »Vsem vse«. Tako so torej naši rojaki na letošnji katoliški dan poglobljali svojo vero, da bi tudi sami živeli v njeni moči, delali in požrtvovalno še naprej skrbeli za slovensko skupnost.

V juliju in avgustu imajo torontski Slovenci še več verskih in narodnih srečanj. Mladinski dan, zlato mašo Karla Ceglara, Slovenski dan, prekmursko »proščenje«, Baragov dan... Za tem ne nastopi zimsko spanje, kakor bi morda kdo mislil, ampak bo slovensko občestvo še močnejše zaživelo, saj ga bo obiskal naš metropolit dr. Alojzij Suštar.

B.O. (Družina, št. 30, 1989)

Nasveti za vsakdanjo rabo

Ostanke belega kruha narežemo na kocke in shranimo v zamrzovalni skrinji. Uporabimo za mleto meso ali kruhove cmoke.

Peteršilj in korenček ostane-ta sveža nekaj tednov, če ju sesekljamó in nato v plasteh nalagamó v kozarce. Med posamezne plasti natresemo sol.

Prekmurski kotichek

Pozdrav iz Bistrice

Iz rodne domovine je dospelo pismo od Jožefa Prša, Gornja Bistrica. Pravi, zidali bomo dom za mrtve in kapelo. Odgovorila sem mu, da vam bom tudi jaz poslala nekaj denarja v pomoč. V drugem pismu je pisal: Pozdravljam vse poznane in nepoznane. Prosim Vas, teta, poskusite prositi tudi od drugih prijateljev, da kaj darujejo. Odločila sem se, da bom.

Bili smo pri Martinu in Ančki Hozjan 16. aprila. Tam je bilo precej Bistričanov, pa sem mislila, sedaj je treba poskusiti. Pristopila sem k Martinu in ga vprašala: Na Bistrici bodo zidali dom za mrtve in kapelo. Ali mi dovolite, da bi malo prosila za pomoč. Takoj mi je dovolil. Kar začnite, tudi jaz vam bom dal nekaj za to pomoč. Ko sem začela, so bili nekateri kar dobre volje, se hitro odločili in darovali.

Drugič smo bili z družino Eveline Copot. Tako sem sprejela \$650. Sedaj pa piše, da rabijo tudi zvonove, ki bodo zvonili ob smrti in pogrebu. In spet sem poslala \$1000. Prejela sem pismo od bistriškega zidarskega mojstra za zidanje mrtvaškega doma in kapele: "Prav iz srca se vam zahvaljujemo in cela Gornja Bistrica za denarno pomoč, ki smo jo prejeli. Prav od srca vas pozdravljamo. Začeli smo zidati, ali gre počasi, ker delajo samo ob sobotah. Druge dni delajo, kjer so zaposleni. Delo ob sobotah je prostovoljno delo, brez plače. Stolp za zvon je postavljen in zvon so že kupili. Ko bo zvon zazvonil se bodo spominjali tudi vseh dobrotnikov. Prav iskreno se zahvaljujem vsem, ki ste darovali za dom mrtvih in kapelo ter tudi za zvon. Bog vam vsem povrni in vas blagoslovi. Vsega je bilo poslano \$1650.

Sledeči so darovali: Gizela Hozjan, Martin in Ančka Hozjan, Štefan in Olga Copot, Jožef in Simonka Vučko, Eveline Copot, Cecilia Copot, Jožef in Marija Copot, Anton in Tila Copot, Anton in Zvonko Žižek, Anton in Treza Glavač, Kalman in Marjana Kelenc, Joe in Ema Hozian, Ivan in Regina Tkalec, Tony in Darinka Rous, Anton in Štefka Rous, Štefan in Marija Balazič, Ivan Copot, Ivan in Mica Kelenc, John in Fena Kramar, Avgust in Mica Petek, Štefan in Olga Škafar, John in Roza Hanc, Ivan in Marija Vuk, Andrej in Antonia Kociper, Mary Gyura.

Za zvon so darovali: Ignac in Marija Glavač, Tone in Darinka Tkalec, Marija Rebrica.

Lep pozdrav in Bog naj vam stotero povrne.

Marija Rebrica

Od Ančke Klesin je prišlo sledeče sporočilo:

Dne 14. julija so priletele z avijonom k teti Mariji Roglacin in njenemu možu na obisk Martina Petovari in hčerka Natali ter njeva sorodnica 17-letna Karolina. Marija Roglacin je sestra od mame Trezike. Obiskale so bratrance Andreja, petek Marijo in Tanjo. Andrej jim je kupil

letalske karte in vseh šest je poletelo v Mexico City "Cancun" za en teden. Po vrnitvi iz Mexico City so se spet s teto Marijo odpeljali v Kanado, Toronto, k ujecu Ludviku Kreslin in družini. Tam so ostali pet dni. vsem se je zelo dopadlo. Obiskale so tudi ujeca Jožeta Kreslin in družino in tudi sestrično Marijo Copot z družino. Ogledali so si zoološki vrt. Ob tej priložnosti so tudi obhajali 9. rojstni dan Adama Copot. Šli so tudi v kino, kjer se je mali Nataliji tako dopadlo, da ni hotela domov.

Obiskale so tudi bratrance Johna in Rita Kreslin ter Andreja Kreslin. Čas je kar hitro mineval in 13. avgusta so poletele nazaj. Po treh dnevih bodo spet v Franciji sedli na letalo in poleteli v Jugoslavijo. Tam jih čakata atek in mama. Blagoslovili bodo novo hišo v Ljutomeru ter proslavili 30-letnico zakonskega življenja, mama Trezika pa bo slavila svoj 50. rojstni dan.

Tej velike slavnosti se tudi mi vsi pridružujemo in želimo srečo, zdravje in obilo božjega blagoslova.

Ančka Kreslin

OBISKI

Na obisku v Sloveniji sta Toni in Štefka Rous s sinčkom in hčerko. Ustavila sta se tudi v Avstriji pri Štefkinih starših, kjer je bila baš takrat poroka Štefkinega brata. V Chicagu se bodo vrnili 27. avgusta, kjer jih mamica Darinka zelo pogreša, posebno malo Lidijo in Andreja.

V Chicagu se je mudil g. Janez Mavčec, kaplan v Ljutomeru, doma pa je iz Gančanov. Novo mašo je daroval pred dvema letoma. V Montrealu je obiskal sestro Olgo Novak. pri teti Antoniji in možu Andreju Kociper je ostal samo tri dni. Teta Antonija ga je bila zelo vesela, saj sta se prvič srečala. Ogledali so si mesto Chicago in tudi naš lepí Lemont, kjer so obiskali grob škofa Rožmana. Upamo, da se bo še vrnil med nas za malo dalj časa, da bi se tudi drugi z njimi seznanili in jih pozdravili.

Utrujena in srečna sta se vrnili iz Anglije Anna in Yason Wolf. Bila sta pri Ančkinem očetu in Yasonovem praočetu. Zelo domače sta se počutila, saj lepšega kraja ni kot je v hišici očetovi. Ančkin mož Slavko je že komaj čakal, da se vrneta ženka in sin.

V tem času sta na obisku v Sloveniji Ivanka in Ignac Rebrica in sicer pri Ivankinih starših, pa verjetno tudi drugod po Sloveniji. Upamo, da se bosta srečna in zdrava vrnili med nas.

Lepe temne polti in z dosti rib so se vrnili iz dopusta v Kanadi Regina in Ivan Tkalec, Ema in Jožef Hozjan, Ančka in Martin Hozjan z družino in tudi Marija Vuk iz Minnesote z nečakom Danijem Hozjan. Vsi so bili v istem hotelu ob

»Prekmurski kotichek« izhaja redno v Glasilu KSKJ. Več naših naročnikov je naprosilo, ali bi mogli ob priliki to rubriko objavljati tudi v Ameriški Domovini. Urednik.

P. Bernardin Sušnik

ARHITEKT JOŽE PLEČNIK

VII. nadaljevanje

Za Plečnikovo razdobje študija v Gradcu je zanimivo, da je imel samo dva učitelja, ki sta kaj pomenila. Oba pa sta precej delala v Sloveniji, ki je bila takrat del avstroogrske monarhije. Že v prejšnjem nadaljevanju omenjeni Leopold Theyer je precej gradil ne le v Gradcu, na Dunaju in drugod v Avstriji, ampak tudi pri nas v Mariboru in posebno v Ljubljani. Njegovo delo kresija in Filipov dvorec, ki ležita na nasprotni strani Tromostovja kot je frančiškanska cerkev. Uredil je magistratno dvorano v Ljubljani, zgradil bolnišnico Usmiljenih bratov v Novem mestu in preuredil grad na Golniku za bolnišnico za pljučne bolezni.

Drugi Plečnikov učitelj je bil Adolf Wagner, ki je bil učenec velikega danskega klasicista T. Hansena, ki je zgradil dunajski parlament. Postal je vodja mestnega stavbnega urada v Ljubljani. Njegov projekt je šola na Grabnu, ki jo je pozneje, že kot profesor v Ljubljani, uredil Plečnik in je sedež fakultete za arhitekturo, pa samostan lazaristov in cerkev Srca Jezusovega na Taboru v Ljubljani. Njegov projekt je ljubljanska filharmonija, ki se ponša za verjetno najbolj akustično dvorano v Sloveniji. Njegovo delo je tudi župnijska cerkev v Šmartnem pri Litiji. Tako je bil Plečnik preko svojih prvih učiteljev povezan s Slovenijo.

Tako se je končal Plečnikov študij v Gradcu, ki je trajal od 1888 do 1892. Theyer ga je priporočil svojemu znancu arhitektu Theodorju Muellerju na Dunaju. Ta ga je zaposlil kot projektantskega risarja. Ko je videl, kako neoporečno je delo tega tihega in vsaj na oko nezahtevnega in vdanega risarja, ga je začel čedalje bolj izkoriščati. To je trajalo od leta 1892 do 1894.

Plečnik je dobro čutil, da se v tem času odloča njegova usoda. Če bi ostal pri tem delu, bi popolnoma otopel. Pa prav zaradi svoje pregovorne omahljivosti se ni mogel odlo-

jezeru. Vsako jutro so šli loviti ribe, popoldne pa so se kopali in zabavali. Večerjali so vsak dan pri drugem. Seveda so največ govorili, kdo je ulovil največjo ribo. Kot smo slišali, sta mlada Dany in Christopher imela največ uspehov. Ta mlada ribiča pa sta stara 9 let. Čestitamo! Kar žal nam je, da nismo bili zraven.

Težko operacijo je prestal Tony Žižek iz Country side. Operacija je bila uspešna. Hvala Bogu, Tone se počuti dobro.

Naše globoko sožalje družini Sobočan ob izgubi novorojenčka. Dobri Bog, daj več sreče prihodnjič, vam želijo vsi vaši prijatelji.

Romanje v Toronto je bilo prijetno. Podrobnosti prihodnjič.

Marija Petek

čiti, čeprav je z vsem srcem hrepenel po akademiji.

K sreči je dve leti zatem prišel na Dunaj njegov mlajši brat Janez, ki se je odločil za študij medicine. Mueller, ki mu je bil Plečnik natančna in cenena delovna moč, ga je seveda na vse načine pregovarjal, naj ostane pri njem. Oba brata, duhovnik Andrej in odločni Janez sta ga krepko obdelovala. Janez mu je pisal takole: »Hudo je, če človek misli o sebi več, kot je v resnici, a še hujše je, če ne ve kaj je... Torej ne imenuj se več 'Tischlerjunge' (mizarski vajenec), ampak vsaj 'Kuenstlerjunge' (umetniški vajenec).«

Plečnik je še poleti leta 1894, ko je bil na dopustu v Ljubljani, omahoval in se ni mogel odločiti. Ko pa sta se brata Jože in Janez vrnili na Dunaj, ga je nekoč zvalilo v Kuenstlerhaus na razstavo. Njeni ideali so mu spregovorili v govorici, ki mu je bila dostopna. To so bili načrti arhitekta Otona Wagnerja (to ni graški Wagner) za novo berlinsko stolnico, ki pa nikoli ni bila zgrajena. Wagner je začel uporabljati nove materiale, predvsem jeklo in steklo.

Ko je Plečnik zvedel, da Wagner sprejema le ob sobotah in da zahteva le prostoročne risbe, mu je Mueller, čeprav nerad, izpolnil željo in mu dal tri risbe ter priporočilno pismo. Po dolgih ovinkih je naposled le prišel do Wagnerja. Takole poroča Plečnik sam v pismu svojemu bratu:

»Zelo mračen deževen dan je danes, nič manj v moji duši; že dva tedna postopam po Dunaju. Sprejet sem bil na akademijo. Upal sem, da mi bo z božjo pomočjo mogoče v novo življenje stopiti ter se preurediti v človeka. Z božjo pomočjo in v božjem imenu sem nameraval začeti. Za to sem se priporočil zadnji čas ter daroval Bogu vse svoje početje. Vse ni nič pomagalo.

Danes na usodni ponedeljek pridem v šolo. Ne vem, če nas je bilo učencev vseh treh letnikov skupaj dvajset. Wagner pride notri, prebere imena; sedaj ne vem za gotovo, ali smo bili na novo sprejeti trije ali štirje, drugi so iz prejšnjih let. Potem je imel nekak nastopni govor, nazadnje pa je povedal naloge, ki jih ima vsak letnik izpeljati.

Za prvi letnik poda situacijo stavbišča, kjer je stavbni gospodar namenil zgraditi dunajsko najemno hišo itd. Tu mi je vse upadlo, pogum, vse, vse. Pa kaj tudi, moj Bog; tu stojim kot vol pred vrati. Uvidel sem, da iz te moke ne bo nič. Nato nam je Wagner pokazal svoj atelje in svoja dela; pri tej priliki sem mu rekel, ali zame ni drugega dela, in tako sva prišla na to, naj najprej stopim v drug zasebni atelje, če nimam študij (pričakuje se konstruktivno znanje) ter naj

se nikar ne štolim v take stvari. Tako je konec s sanjami, z veseljem in z vsem, vključno dejstvo, da bi lahko briljiral med šestdesetimi tekmovalci, vsaj kar spretnost zadeva, kot drugi najboljši risarji. Brat, ljubi brat, kaj sem Bogu prizadel, da me izpostavlja taki blamaži.«

Ves ta odlomek sem navedel ne toliko zaradi zgodovinskih podrobnosti, ampak zaradi tega, ker iz njega odseva vsa Plečnikova mladostna neodločnost, zraven pa njegova globoka vernost in vdanost v božjo voljo.

Ta jesen leta 1894 je bila za Plečnika velika preizkušnja. Čeprav ni manjkalo grenkega priokusa, je bilo Plečniku brez dvoma v korist, da se je končalo tako, kot se je. Res pa je bilo, da je imel takrat Plečnik zelo pomanjkljivo znanje v statiki in konstrukcijah. To je povsem razumljivo. Dva razloga sta. Plečnik je končal šolo, ki je bila specializirana za pohišveno stroko, Wagner je pa kot eden velikih pionirjev moderne arhitekture dobro vedel, da mora nova arhitektura obvladati tudi nove materiale in konstrukcije. Plečnika je ocenil kot prvovrstnega risarja, ki lahko ob primerni negi in pouku preusmeri svojo risarsko občutljivost v vsebinsko bogastvo moderne arhitekture. Zato je spremenil svoje stališče, kot ga Plečnik popisuje v navedenem pismu in ga je vključil v svoj atelje. Prav takrat je bil njegov atelje zaposlen z načrti za dunajsko mestno železnico. In Wagner je Plečnika vzljudil. Bolj kakor z drugimi, se je pečal z njim. Uvajal ga je v osnove statike in v bistvo izvornih železnih konstrukcij.

Za razumevanje poznejših Plečnikov del, ki jih bom, kot upam, v sliki in besedi še lahko predstavil, je Wagnerjeva dunajska cestna železnica bistvenega pomena. To je bilo njegovo prvo, revolucionarno obdobje. Za razliko od prejšnjih razdobj, kjer so arhitekti gledali predvsem na zunanjo lepoto in oblikovanje, niso pa dosti pazili, ali so bile stvari funkcionalne, se je Wagner posvetil predvsem funkcionalnosti, to pa je odel v razkošje okrasja.

Le tako bomo lahko razumeli poznejši Plečnikov razvoj. Do smrti se nikoli ni ustrašil oblikovati v novem materialu. Gotovo sta mu bila najbolj pri srcu mramor in les — kjer so to finančna sredstva dopuščala. Pa se je prav pri Wagnerju naučil, da mora arhitekt znati oblikovati tudi druge materiale. Moj oče, ki je bil tik pred drugo vojsko šef finančnega odseka pri ljubljanski občini in je skupaj s Plečnikom gradil Ljubljanske žale, ta edinstveni primer kraja, kjer se domači in prijatelji poslavljajo od svojih rajnih, mi je pripovedoval, da je bil prvotni Plečnikov načrt, da bi jih zgradili v marmorju. Proračun je daleč presegal možnosti ljubljanske občine. Pa je šel

(dalje na str. 7)

Dr. Karl B. Bonutti

O papeževi encikliki »Sollicitudo«

Dr. Karl B. Bonutti, sicer profesor gospodarskih ved na Cleveland State University, je v najnovjšem »Celovškem Zvonu« objavil članek o zgoraj omenjeni papeževi encikliki. Tekst posredujemo našim bralcem v celoti. Ur.

Naloga, ki sem jo dobil, je bila, da podam pregled papeževe enciklike *Sollicitudo Rei Socialis* ter pastoralno pismo oz. »knjige« ameriških škofov o »Economic Justice for All« — o ekonomskih pravicah za vse, kakor si jih pač razlagam v sklopu ameriškega pogleda na pomen obeh dokumentov.

Ustrezne analize na tako majhnem prostoru seveda ni mogoče dati. Zato le nekaj misli o obeh dokumentih. Četudi želim biti objektivni, moram priznati, da je nemogoče izločiti vsakršno subjektivnost, zlasti še, ker se enciklika in pastoralno pismo dotikata tako velikega števila vprašanj in se človek nehote osredotoča na tista, ki se mu zdijo najpomembnejša.

Kakor mi je znano, so bile priprave za izdajo obeh dokumentov v marsičem podobne. Namreč v obeh primerih papež Janez Pavel II. in ameriški škofje niso nagovorili, kakor je sicer navada, peščice izvedencev za nasvet ali izdelavo dokumentov, pač pa širšo katoliško skupnost — duhovnike in laike, izvedence in strokovnjake posameznih panog, delavce in delodajalce, tako da sta to izdelka kolektivne narave, četudi je zlasti v encikliki močno zaznaven papežev rokopis.

Kakor je znano, se je kardinal Roger Etchegaray — predsednik »mednarodne komisije za svetovne pravice in mir« — na papežev željo obrnil na vse škofovske konference in orientalne sinode ter jih povabil, naj izrazijo svoje poglede in želje o tem, kako bi najbolj primerno praznovali dvajsetletnico enciklike »*Populorum Progressio*«. Prav tako se je konferenca ameriških škofov obrnila na širšo katoliško skupnost za nasvete in pomoč pri izdelavi tega škofovskega pastirskega pisma.

Tako je npr. škof Pilla iz Clevelanda, ki je bil tudi predsednik odbora za pripravo pastoralnega pisma, imenoval odbor stotih clevelandskih različnejših policev, tudi nekotolikov, da so mu neposredno pomagali pri analizi in selekciji vprašanj. Enake odbore so sestavili škofje po drugih večjih škofijah. Naš odbor se je sestel v času dveh let štirikrat. Ves proces je trajal tako dolgo, ker prvotni osnutek tudi po daljših razgovorih ni dobil ustrezne podpore s strani nekaterih delov katoliške skupnosti, zlasti od bolj konservativnih krogov, med katerimi je bil tudi znani laični teolog slovaškega porekla Michael Novak. Enako pa se je zgodilo z

drugim osnutkom.

Dokumenta »*Sollicitudo Rei Socialis*« in »*Economic Justice for All*« sta sprožila veliko zanimanja in diskusij, pa tudi kritik celo med protestanti, v Kongresu, na univerzah in v znanstvenih krogih. Kritika je bila nasploh pozitivna. Predstavniki tako imenovane »liberation theology«, »teologije osvoboditve«, ki je zelo močna v Srednji Ameriki in Južni Ameriki, so prikazali papeževo encikliko kot popoln preobrat papeževega gledanja na njihovo delovanje, češ da jih v tem podpira in zagovarja njihovo mišljenje. V resnici pa, kakor se je izkazalo pri nedavnem papeževem obisku v Južni Ameriki, v Peruju, je sv. oče spet zavrnil predstavnike te teološke struje in nagovarjal katoličane, naj ne sledijo takemu mišljenju, v okviru katerega poudarjajo princip razrednega boja in materializem. Hkrati pa so katoliški predstavniki konservativne smeri zamerali papežu, češ da je enako kritičen do kapitalističnega komunizma, ko pa se vendar prejšnje enciklike bolj nagibljejo k demokratičnosti kapitalizma kakor pa k sovjetski centralistični diktaturi.

Po moji sodbi so take in podobne ocene zelo pristranske, ker ne upoštevajo celotne enciklike, ki prav tako kakor pastoralno pismo obravnava veliko perečih vprašanj, zaradi česar tudi kaj lahko kdo izvzame iz celote odstavkov ali dva in brani neko temo, ki ne bila mišljena v izvirnem besedilu. Nujno je, da celoten dokument objektivno beremo in posamezne točke analiziramo v kontekstu celote.

Ne moremo dvomiti, da sodita dokumenta med najvažnejše izjave katoliške Cerkve o perečih sedanjih in za bodočnost kritičnih socialno-ekonomskih vprašanj, ki bodo zajela vse človeštvo. Obravnava nova vprašanja, nove poglede in čisto nove probleme v kontekstu katoliške teologije od prvih časov krščanstva. Težko je verjeti, da je izšlo pastoralno pismo celo leto pred papeževo encikliko. Prav zaradi tega pa se bom osredotočil na nekaj misli o papeževi encikliki in pri tem poiskal nekatere tematske poudarke.

Sollicitudo Rei Socialis obravnava vprašanja, s katerimi se papeži v prejšnjih enciklikah niso podrobno ukvarjali. Gre za probleme, ki postajajo vedno bolj pereči in kritični ne le za posamezne narode, temveč za vse človeštvo. To so globalna vprašanja:

- o revščini v svetu
- o ekoloških problemih (ki ogrožajo ves svet)
- o mednarodnem sožitju ter medsebojni soodvisnosti
- o ekonomskem razvoju industrijsko manj ter industrijsko preveč razvitih

Zdi se mi, da je od vseh socialnih enciklik v zadnjih sto le-

tih *Sollicitudo Rei Socialis* najboljše sinteza sholastičnih socialno-ekonomskih principov, prikrojjenih sedanjemu času in sedanjim razmeram. Enciklika poudarja kontinuiteto katoliškega socialnega nauka od samega začetka krščanstva, skozi srednji vek, pa prav do danes. Četudi sv. Tomaž Akvinski in drugi sholastiki niso pisali o ekonomiji kot samostojni vedi, so vendar sestavili sintezo uravnovešenega ekonomskega sistema, podrejenega višjim ciljem človekovega življenja. Njihov sistem je služil kot osnova za nadaljnja znanstvena raziskovanja tja do Adama Smitha in začetkov ekonomske vede 19. stoletja.

Ekonomski razvoj je z industrializacijo bistveno spremenil socialno-ekonomsko stanje in privedel do relativnega blagostanja. A ta proces izboljšanja se ni uresničil pri vseh narodih enako, tako da danes — vladajo ogromne razlike v življenjskem nivoju raznih držav. Te razlike pa postajajo vsak dan večje.

Enciklika nasplošno ne kritizira ekonomskega izboljšanja, temveč ga, nasprotno, podpira in se navdušuje nad velikimi dosežki človekove znanosti. Vendar pa poudarja potrebo po izkoreninjenju uboštva na podlagi izenačenja blagostanja, pri čemer opozarja na nevarnost, da sedanji ekonomski dosežki razvitih narodov ogrozijo svet s pretiranim poudarjanjem materialnega bogastva ter z izrabljanjem in uničevanjem naravnih dobrin, pri čemer pa zanemarijajo duhovne plati človekovega življenja. V našem življenju pa uresničenje enega brez drugega ne prinaša pravega blagostanja.

Kakor so poudarjali sholastiki, je Bog dal človeku stvarstvo na voljo, a le za uporabo in ne za izrabljanje in uničevanje naravnih dobrin. Tako delovanje je privedlo nekatere države do pretiranega ekonomskega razvoja »superdevelopment«, medtem ko je ostalo veliko narodov še vedno ekonomsko nerazvitih. Tako imamo danes nekako tri kategorije glede na stopnjo razvitosti: ekonomsko nerazvite, tiste v razvoju in pretirano razvite. Zadnje čase se je to razmerje vidno poslabšalo, ker so nerazvite in razvijajoče se države zašle v nerešljivo zagato nesposobnosti vračanja finančnih posojil.

Papež opaža, da je svet danes razdeljen v štiri skupine: bogatih severnih držav in revnih južnih držav; pa ideološko opredeljenih zahodnih držav s kapitalističnim sistemom in vzhodnih s komunističnim sistemom. Vsak blok skuša doseči nadoblast nad drugim in v tem antagonističnem odnosu oboji izkoriščajo dobrine v vojaške namene, ki pa ne koristijo splošnemu blagostanju, še posebej ne pri nerazvitih narodih.

Enciklika se ne ukvarja s kritičnim pretresom napak liberalnega kapitalizma ali

ARHITEKT JOŽE PLEČNIK

(nadaljevanje s str. 6)

k mojstru in mu to povedal. Ta je malo premišljeval, potem pa rekel: »Bomo vzeli pač preprostejše materiale, opeko in beton, saj se iz njih da tudi kaj lepega narediti.« Kdor je kdaj pogledal Plečnikov obnovljeni atrij v ljubljanskih Križankah, je mogel opaziti, če je le bil pozoren, kako je mojstru zapel umetni kamen na stopnišču.

Plečnik se je pri Wagnerju naučil, da je pri vsaki stvari, pa naj bo to zgradba ali zama-

marksističnega komunizma — ta vprašanja obravnavajo drugi dokumenti — pač pa pri vseh vprašanjih vključuje kriterije moralne teologije, ker poudarja potrebo po vključevanju morale v ekonomsko življenje, saj celoten sistem človekovega življenja sloni na božjem zakonu. Kršitev ekološkega ravnovesja je tako tudi kršitev božjih zakonov. Sedanja znanost na to nevarnost vedno bolj opozarja in lahko rečemo, da sta teologija in naravoslovna veda le dela iste celote. Če človek zavrže božji zakon oz. zakon stvarstva, se narava nujno maščuje. Dolžnost slehernega človeka je, da stremi po uresničitvi popolnega bitja — pravičnega in bratskega bitja — to pa se ne more zgoditi, dokler skušajo velike sile pridobiti oblast druga nad drugo, saj za dosego tega cilja izčrpavajo naravne dobrine in uničujejo ekološki sistem. Narava je vključena v svoj kozmološki red, in od tega sistema je odvisen tudi obstoj človeštva.

Sv. Tomaž in drugi sholastiki so poudarjali prav ta načela. Zato po njihovem ni bilo dovoljeno pridelati več, kakor je človek potreboval za svoj obstoj: pridelati več kakor je potrebno, pomeni eksploatacijo narave in njeno uničevanje. Dolžnost države in njenih oblastnikov je, da skrbijo za človekov ekonomski obstoj. Zato je sholastična ekonomija poudarjala razmerje udov do celotne družbe ter narave, kar vse je slonelo na socialno-ekonomskih principih zmerne in

(dalje na str. 8)

šek za steklenico, treba upoštevati tri načela: 1. smotrnost: stvar mora biti dobro uporabna in koristiti svojemu namenu; 2. konstrukcija: stvar mora biti izvedena na najlažji in najvarnejši način; 3. poezija: stvar mora biti oblikovana tako, da ni lepa samo na prvi pogled, kar se rado izrodi v kic, ampak mora izražati resno lepoto — umetnikovega duha.

V zvezi s tem tale pripomba: mene veliko bolj pritegne kaka skromna slovenska podružna cerkev s čisto lepoto svojih linij ali kaka razgibana zasebna hiša v naši okolici, ki ni dolgočasna škatla, kot pa Sears Tower v Chicagu, ki pravzaprav ni nič drugega kot nekaj različno visokih kvadrov, postavljenih drug poleg drugega in ki se lahko postavljajo samo s svojo višino, kar pa pri današnji računalniški obdelavi statike in pri modernih materialih res ni problem. To je samo vprašanje denarja, medtem ko je lepota vprašanje umetniškega navdih, ki je božji dar.

In prav tisto leto, ko je Plečnik prišel v Wagnerjev atelje, je Wagner razglasil svoje, za tisti čas prevratniške ideje: »Novi materiali in novi načini niso izolirana dejstva, ampak peljejo k novim oblikam in morajo biti v skladu z življenjskimi potrebami.«

Leto dni pozneje je prišel Plečnik kot redno vpisani slušatelj v Wagnerjevo šolo. Prišel je k Wagnerju, ne da bi se zavedal, v kakšnem prelomnem času živi. Ta čas je zajel tudi cesarski Dunaj. Je pa Plečnik, občutljiv, kakor je bil, brez vsakega dvoma čutil napetost, ki je visela v zraku. Zato pa se je v ozračju ateljeja, kjer so se kresali bojeviti mladi duhovi ob učiteljevih preroških besedah, razplamtelo čustvo pripadnosti novim idejam. Tako je Plečnik kmalu presenetil svoje okolje s fantazijskimi skicami v smislu neukročene secesionistične usmeritve. In kaj je bila secesija, bomo videli v prihodnjem nadaljevanju.

(se nadaljuje)

Ave Maria
Sept. 1989**Josef's Hair Design**5235 Wilson Mills Rd.
Richmond Heights, Ohio
461-8544 or 461-5538

P. N. Krasnov

Pri podnožju Božjega prestola

— Roman —

Sedela je, oprta s polnimi, okroglimi rokami na ograjo. Glava z lasmi, trdno spetimi in zavozlanimi v zatilniku, je bila obrnjena navzgor in se je ostro risala na nebesnem ozadju: slika usovršene lepote.

Ivan Pavlovič je moral videti, da je to ženska, da je prekrasna mlada devotka polna čara.

In to ga je napolnjevalo s tesnobo.

— Kaj veste, stric Vanja, da ima Murzik na čelu prelestno zvezdico? Popolnoma pravilen šesterokot. In ste zapazili, da ima od vseh treh najmanjša ušesa? Jutri jih osedlamo, jaz zahajam Murzika. Caranka pa Aksaja.

— Pa oni so vendar še popolnoma nevajeni, da bi jih kdo jahal. Saj so skoro divji konji. Poznam to torgantsko pleme. Saj ste videli, kaj so delali, ko jih je vaš Kalmik čistil.

— Oho! — je goreče vzkliknila Fanica, — ne bom prvič jahala divjih konj. Ha, in v stepi!

— Pa tu so gore, strmine, prepadi.

— To je prav vseeno.

Fanica je jezno zažvižgala predse. Spet je bil pred njim poredni kozaček - prepirljivec, od očeta razvajeni divjaček.

Fanica je prinesla v življenje Ivana Pavloviča še druge neprijetnosti. Rada je dobro jedla. A miza častnika na obmejni straži je kaj preprosta, špartanska miza. Boršč in riževa kaša — to je vse. Na stražnici se je nekega dne prikazala krava in s kravo dungansko dekle. — »Od kje?« — »Caranka jo je pripeljal.« — »Kdo je to ukazal?« — »Gospodična Fanica.« Tako so jo po njenem naročilu nazivali kozaki.

Zjutraj so se na mizi pogosto prikazali mlečni kipniki in kolački, vrči z mlekom in lončki s smetano. Tudi kosila so se izpremenila. Zapljevalov je pod strokovnjaškim vodstvom začel kazati vedno večje uspehe v kuhinjski umetnosti. Sel, ki je hodil v mesto, je dobil od gospodične Fanice dolg seznam reči, ki naj jih prinese s seboj. Iz njenih zabojev so se prikazale drage konzerve, vkuhan sadje in pecivo.

Skregati se z njo ni bilo mogoče. Besed »moje« in »tvoje« ni priznavala, vse je bilo »naše«, a v to »naše« je polagala toliko »svojega«! In to je postajalo neznosno.

Zdaj si je kupila konje. To pomeni, da se hoče stalno naseliti na koljdzatski stražnici. Kam to meri, kaj tu išče? Pa ne da bi resno iskala zlato? Nek cilj ima pred očmi, gotovo. K temu cilju odločno stremi, ne da bi se bala izdatkov.

Kakšen cilj je to? Moški ali ženski? Ali ta, da si z delom zadobi pravico in svobodo na tej zemlji — ali da si z ženski-

mi omamami zaslužni moža, njega, Ivana Pavloviča, in da potem sama postane njegova sužnja?

— Stric Vanja... tu je tudi luna. Le glejte, kako neznanško neumno se reži. Kakor da bi se sramovala, da se je zapoznala. Veste kaj? Prepričana sem, da na luni ni ljudi. Zakaj popolnoma je zamrznjena. Tako sem se učila... Je prav?

— Prav.

— Ah! In jutri bom dirjala čez gorske planote! Primi! Primi! Ne uloviš me!... Ali tu nikdo nima hrbtov?

Ivan Pavlovič ni odgovoril.

»Kaj naj z njo začnem?« je mislil.

VII.

Zapjevalov, Caranka in čvrsti kozak Stogniev, ki so ga kot izvedenega in močnega moža nalašč zato poklicali s straže, so Murzika in Aksaja osedlali s kozaškimi sedli. Fanica v lahni halji, opasana s tankim jermenom, s kabardinsko kučmo, z bičem, ki ga je po donsiki šegi obesila na vrvič preko pleč, je nadzorovala sedlanje teh divjih konj ter dajala nasvete.

— Uzde ni treba! — je kričala. — Drži za ušesa, to je vse. Ti si mi pravi! Za ušesa ga zgrabi!

Oči so ji otemnele in gorele od navdušenja. Pod mehkim zavojem kučme iz ovčje kože so se ji kodri spustili in zavihrali.

— Si li pripravljen, Caranka?

Stražni kozaki so se zbirali na dvorišču in si izražali svoje vtise. Ne bi se vsak od njih upal sestiti na takega konja.

— Feodozija Nikolajevna, pa menda ne boste vi sedli na tega konja? Ti bi blo blazno! — je rekel Ivan Pavlovič in čutil, kako ga vsega prevzema nemir. Še nikoli se ni bil tako vznemiril. Za vsak slučaj je osedlal svojega konja.

Fanica ga še pogledala ni. Ni ji bilo mar za razgovor.

— Caranka, — se je obrnil Ivan Pavlovič do Kalmika, — gospodična ne sme jahati na Murziku. Saj je še popolnoma divji.

— Gospodična vse more. Vaše blagorodje, — je pokorno odgovoril Caranka. — Vse v redu, gospodična, zajaši.

Caranka je s Stognievim komaj držal Murzika, vsega mokrega od potu. Murzik je tolkel s prednjima nogama, trudeč se, da bi udaril moža, ki sta ga držala; tudi se je vzpenjal na zadnje noge. Švigal je z očmi na vse strani ter pri tem odkrival belino zdaj na levi, zdaj na desni. Nozdrvi so bile napete; hropel je in zdaj pa zdaj zarezgetal. Nevarno je bilo priti mu blizu.

Fanica se je naglo prekrizala, nalahno šla do konja, zgra-

bila z levo roko vajeti in grivo, z desnico pa — po kirgiško — prednji lok sedla, ljudje so se razmaknili. »Spusti!« je kričnil Caranka in Fanica je zdirjala po kamenitem, širokem obronku. Murzik je skakal, grbil hrbet, bil z zadnjima nogama, a na vsak njegov protest mu je Fanica z bičem usula udarce na oba boka. Za njo je letel Caranka na Aksaju. Kako in kdaj ga je zajahal, nikdo ni zapazil. Ta se je še bolj upiral, a Kalmik se je zaril vanj z nogami in ga gnal kar naprej.

— Uh! Krasno, gospodična! — je kričnil Kalmik, ko je dohitel Fanico, in gnal svojega konja vstric nje.

Ivan Pavlovič jih na svojem majhnem in debelušnem konjiču »Krasavčiku« ni mogel dohiteti...

Gonili so kakih pet minut. Konji — so se vdali, začeli teči enakomerno v diru. Čez eno uro so vsi trije, Fanica, Caranka in Ivan Pavlovič, na svojih z znojem pokritih konjih jahali proti domu. Fanica je obraz gorel od zmagovitega ponosa. Lasje so se ji razpleli, dihala je sunkoma, iz polodprtih ust so se ji blesteli zobje. Z ročico je ploskala po mokrem vratu konja in ta je vzdrhteval pod njenim dotikom in dvigal glavo, ne vedoč, ali naj se na svojo zmagovalko huduje ali naj prizna njeno oblast in se podvrže, srečen radi njenega laskanja.

— Glejte, stric Vanja, — je rekla Fanica in mu kazala svojo roko, pokrito s krvavimi madeži, mokro od konjskega potu, — vajeti so mi raztrgali vso dlan. Nič ne pomaga, da so vajeti izvrstno delo, popolnoma mehki.

— Vi ste ponoreli! — je rekel Ivan Pavlovič.

Fanica se je zasmejala.

— A vaš »Krasavčik« ni mogel nikakor dohiteti Murzika, pa še manj Aksaja — se je hvalisala kakor dečak. — In kako glupo ime: Krasavčik! Ali res niste mogli najti lepšega?

— No, po mojem tudi Murzik nima lepšega, — je odbil Ivan Pavlovič.

— Res je. Prav imate. Caranka ga je tako nazval. Doma smo nekaj imeli psa Murzika in Caranka ga je imel zelo rad. No, odzdaj bom jahala na Aksaju. Ta je močnejši in lepši. Le pogledajte, kak pisan vzorec ima na križu. Prav ko leopard, ne ko konj. In pege kakor senca listja. Zakaj je to tako? Pa je krasno videti. Veste, ko se bo najedel ovsu in se očistil, bo imel čudovito krasno oblačilo.

— Da, dober konj, — reče Ivan Pavlovič, malce užaljen radi njene opazke o Krasavčiku.

— A vi ste vendar divji mož! — je rekla Fanica igravo. — Pa poskusimo iti v diru. Vidite, gre. Ah, kakšen dir! Nikoli

ne bi verjela, da more takle konjič imeti take gibe.

— Torgantski konji se v kitajskem Turkestanu prištevajo k najboljšim, — je poučljivo rekel Ivan Pavlovič.

— Oh, stric Vanja, hotela bi imeti pristnega turkmena. Pravijo da so ti visoko vzrastli, ognjeviti kakor polnokrvni angleški konji in lepi kot arabski. O, ko bom obogatela, si bom napravila konjušnico in imela najboljše konje na svetu. In sama bom dirkala na njih. Slišala sem, da v Taškentu neka gospodična dirka in pobira nagrade. Ali je to res?

— Da, ta je Jelena Petrovna Petrakova, generalova hči.

— Zavidam ji.

— Ni vam treba za kaj zavidati.

— Kako to?

Papeževa enciklika

(nadaljevanje s str. 7)

načrtovane porabe naravnih dobrin. Kvaliteta je imela prednost pred kvantiteto.

Četudi enciklika trdi, da Cerkev nima v mapi strokovnih rešitev za sedanje probleme ubožstva, pa vendar poudarja pomembnost osebne lastnine z moralnega stališča. Papež vidi v osebni lastnini boljši sistem za pospeševanje ekonomskega blagostanja — vendar pa meni, da lastninske pravice niso absolutne, kakor jih pojmuje liberalni kapitalizem. Tudi enciklika priznava pomen privatne lastnine, le ekskluzivnost v uporabi, ne pa v izkoriščanju in uničevanju ljudi in naravnih dobrin. Zato morajo biti lastninske pravice podrejene potrebam skupnosti. Prav teh misli so bili tudi sholastiki. Kakor razlaga sv. Tomaž Akvinski, mora lastnik odgovarjati za uporabo privatne lastnine višjim oblastem, ki imajo v nekaterih primerih tudi pravico razlastitve.

Hkrati pa tudi papež Jann Pavel II. meni, da je eden najmočnejših vzrokov za revščino v tem, da posameznikom ni dana možnost osebne pobude. Zato meni, da nobena organizacija ali politična instanca nima pravice monopolizirati narodnega predstavnštva in preprečevati uresničevanja osebnih pravic. Omejevanje teh pravic pod geslom enakopravnosti uniči vsako pobudo in ubije človekovo iznajdljivost.

Kljub vsem težavam, ki se kopičijo pred nami, pa vidi papež veliko pozitivnih dosežkov. Iz branja enciklike dobi človek občutek, da papežev pogled v prihodnost ni ravno pesimističen: čutiti je neko upanje in zaupanje v prihodnost. Zato tudi poziva vse ude katoliške Cerkve k delu za skupnost, za človeško solidarnost v okviru širše povezanosti z naravo, kakor je bilo naravno od Boga. Pri tem pa Cerkev ne sme pozabiti na svojo še pomembnejšo nalogo, da namreč redno opozarja na moralnost življenja ne le na verskem, temveč tudi na socialnem in ekonomskem področju.

Celovski Zvon
Junij 1989

— Saj delate vse, kar hočete.

— Zastrupljam vam življenje, ko uživam svojo voljo.

— Ne. Ampak radi vas sem se silno razburil.

— Dragi stric Vanja! Spomnite se na enakopravnost.

— No, jaz sem se lahko bal tudi za tovariša.

Prešla sta s konjema v korak in odjahala domov na straznico, kjer so kozaki nestrpno čakali povratka drzne mladence.

Fanica se je, preden je skočila s konja, okrenila k Ivanu Pavloviču in mu s toplim nasmehom rekla:

— Hvala vam, stric Vanja, za to lepo besedo...

In te ljubeznive besede so kakor sončna toplota ogrele samotno dušo Ivana Pavloviča.

(nadaljevanje prihodnji torek)

Priseljevanje iz Azije najhitreje narašča

Po drugi svetovni vojni so se evropski begunci v masah naseljevali v Ameriki in Kanadi, a v zadnjih desetletjih so dosegli prvo mesto begunci iz Azije, predvsem iz Indokine. Če se bo nadaljevalo po dosedanjem merilu, bo v Združenih državah Amerike do leta 2000 — torej v prihodnjih desetih letih — blizu deset milijonov ameriških prebivalcev azijskega porekla. To bi znašalo okrog 4% od celotnega ameriškega prebivalstva, dočim jih je bilo v letu 1980 samo 1,5%.

V letih med 1970 in 1980, v desetletju, ko se je celotno ameriško prebivalstvo povečalo samo za 11%, se je število priseljencev iz Azije v istem obdobju povečalo kar za 141%. Leta 1980 so jih našteali 3,5 milijona, v tem času pa jih je že 5,1 milijona, kar je skoro polovico več. To je najhitrejše naraščanje med vsemi etniškimi skupinami v Ameriki.

Ameriška Domovina je Vaš list!

MALI OGLASI

Looking for 1 sleeping room to rent in E. 185 St. area. Male, Slovenian descent. If interested, write to Jim Kamin, 1735 E. 17 St., Cleveland, OH 44114. (63,64)

Gospodinjino iščemo

Willoughby Hills. 3 do 5 dni na teden. \$5 na uro. Kuhanje, čiščenje, pranje. Kličite čez dan 289-7700, zvečer 944-7875 (57-63)

Housekeeper Needed

Willoughby Hills. 3 to 5 days a week. \$5 an hour. Cooking, cleaning & laundry. Daytime call 289-7700 or eve. 944-7875. (57-63)

Hiše barvamo zunaj in znotraj. Tapeciramo. (We wallpaper). Popravljamo in delamo nove kuhinje in kopalnice ter tudi druga zidarska in mizarska dela.

Lastnik TONY KRISTAVNIK
Pokličite 423-4444